

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH STUDIÍ

Karel KLEBAN

Britský a francouzský model kolonizace a jeho dopady na rozvoj v Africe

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci 31. července 2012

.....

podpis

Děkuji RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za věcné připomínky a odborné vedení bakalářské práce.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Rozvojových studií

Školní rok: 2011/12

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

student

Karel KLEBAN

Obor

Mezinárodní rozvojová studia

Název práce:

Britský a francouzský model kolonizace a jeho dopady na rozvoj v Africe

Zásady pro vypracování:

Autor se bude v práci zabývat otázkou, jestli se rozdílný přístup Francie a Británie při správě území v Africe projevil v úrovni rozvoje těchto zemí a jestli důsledky této správy jsou indikovatelné i v současnosti, tj. po 50 letech nezávislého vývoje. Práce bude obsahovat nástin historických okolností koloniální správy v Africe, srovnání úrovně rozvoje bezprostředně po vyhlášení nezávislosti a porovnání současné míry rozvoje bývalých britských a francouzských kolonií. Vedle postížení hlavních signifikantních rozdílů mezi oběma skupinami zemí bude pozornost věnována také vnitřní diferenciaci souboru bývalých britských a francouzských kolonií.

Struktura práce:

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Metodika a výběr indikátorů
4. Definice rozvoje
5. Britská a francouzská kolonizace Afriky

6. Komaprace úrovně rozvoje bývalých britských a francouzských kolonií
7. Analýza odlišností v dosažené úrovni rozvoje „Britské“ a „Francouzské“ Afriky
8. Závěr
9. Shrnutí – summary, klíčová slova – key words (v českém a anglickém jazyce)
10. Seznam tabulek a grafů
11. Přílohy

Rozsah: 10 000 – 15 000 slov + přílohy

Seznam odborné literatury:

FERRO, M.: Dějiny kolonizací: Od dobývání po nezávislost 13.-20. Století. Praha: Lidové noviny, 2007

GEDLU, M.: Subsaharská Afrika. Problémy demokracie, nacionalismu a mezinárodních vztahů. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998

ILIFFE, J.: Afrika a Afričané. Dějiny kontinentu. Praha: Vyšehrad, 2001

KEESE, A.: French colonialism unmasked: The Vichy Years in French West Africa. African Affairs, Jul2007, Vol. 106 Issue 424, p. 531-533

LACINA, K. a kol.: Dějiny Afriky, Praha: Svoboda, 1987

LAFFEY, J.: French Colonialism in Tropical Africa, 1900-1945. Labor History, Summer72, Vol. 13 Issue 3, p. 459-462

LANGE, M., MAHONEY, J., HAU, M.: Colonialism and Development: A Comparative Analysis of Spanish and British Colonies. American Journal of Sociology, Mar2006, Vol. 111 Issue 5, p. 1412-1462

WHITE, B.: Talk about School: education and the colonial project in French and British Africa (1860-1960). Comparative Education, Mar1996, Vol. 32 Issue 1, p. 9-26

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D., Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 27. dubna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 13. května 2011

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

vedoucí katedry

RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

vedoucí bakalářské práce

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 CÍL PRÁCE	8
3 METODIKA	9
4 DEFINICE ROZVOJE	11
4.1 HISTORIE CHÁPÁNÍ ROZVOJE.....	12
4.2 EKONOMICKÝ ROZVOJ.....	12
4.3 LIDSKÝ ROZVOJ.....	13
4.4 UDRŽITELNÝ ROZVOJ.....	14
5 BRITSKÁ A FRANCOUZSKÁ KOLONIZACE AFRIKY	18
5.1 KOLONIZACE AFRIKY.....	18
5.2 FRANCOUZSKÁ AFRIKA.....	19
5.2.1 SPRÁVA FRANCOUZSKÝCH KOLONIÍ.....	20
5.2.2 DEKOLONIZACE FRANCOUZSKÉ AFRIKY.....	21
5.3 BRITSKÁ AFRIKA.....	22
5.3.1 SPRÁVA BRITSKÝCH KOLONIÍ.....	23
5.3.2 DEKOLONIZACE BRITSKÉ AFRIKY.....	24
5.4 DOPADY KOLONIALISMU.....	25
6 KOMPARACE ÚROVNĚ ROZVOJE BÝVALÝCH BRITSKÝCH A FRANCOUZSKÝCH KOLONIÍ	28
6.1 EKONOMICKÝ ROZVOJ.....	28
6.2 LIDSKÝ ROZVOJ.....	29
6.3 UDRŽITELNÝ ROZVOJ.....	33
6.3.1 SOCIÁLNÍ DIMENZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	36
6.3.2 EKONOMICKÁ DIMENZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	40
6.3.3 ENVIRONMENTÁLNÍ DIMENZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	44
6.3.4 INSTITUCIONÁLNÍ DIMENZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	47
7 ANALÝZA ODLIŠNOSTÍ V DOSAŽENÉ ÚROVNI ROZVOJE „BRITSKÉ“ A „FRANCOUZSKÉ“ AFRIKY	50
7.1 ODLIŠNOSTI V DOSAŽENÉ ÚROVNI ROZVOJE MEZI	

„BRITSKOU“ A „FRANCOUZSKOU“ AFRIKOU.....	50
7.1.1 ÚROVEŇ ROZVOJE MAGHRIBU.....	52
7.1.2 ÚROVEŇ ROZVOJE BRITSKÉ JIŽNÍ AFRIKY.....	53
7.1.3 ÚROVEŇ ROZVOJE BRITSKÉ VÝCHODNÍ AFRIKY.....	54
7.1.4 ÚROVEŇ ROZVOJE BRITSKÉ ZÁPADNÍ AFRIKY.....	55
7.1.5 ÚROVEŇ ROZVOJE FRANCOUZSKÉ ZÁPADNÍ AFRIKY.....	55
7.1.6 ÚROVEŇ ROZVOJE FRANCOUZSKÉ ROVNÍKOVÉ AFRIKY.....	56
7.1.7 ÚROVEŇ ROZVOJE FRANCOUZSKÉ VÝCHODNÍ AFRIKY.....	57
8 ZÁVĚR.....	59
9 SHRNU TÍ.....	62
SUMMARY.....	63
10 SEZNAM LITERATURY.....	64
11 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	68
12 PŘÍLOHY.....	71

1. Úvod

„Dějiny jsou jako moře. Z dálky vypadají monumentálně, ale když jste uprostřed, zvedá se vám žaludek.“ Gabriel Laub

Dějiny Afriky byly (s výjimkou středomoří a několika málo míst při pobřeží, kde se zakládaly přístavy pro cestu do Indie) dlouhou dobu odděleny od dějin evropských. Kolébka lidstva zůstávala až do berlínské konference (1884–85) prakticky mimo zájem velmocí, které ji považovaly za nehostinný a nepříliš přínosný kousek Země. Pozdní kolonizace přinesla kratší, avšak o to intenzivnější nadvládu. Přestože naprostá většina afrických kolonií nepřetrvala o mnoho déle než půlstoletí, Evropané kontinent trvale výrazně ovlivnili.

V Africe najdeme de facto pouze jedinou zemi, která se nikdy nestala kolonií (vyjma krátké italské, a později britské „mandátní“ okupace) – Etiopii. Jinak drtivá většina území černého kontinentu má s kolonialismem větší (Alžírsko) či menší (Libérie) zkušenosti. Pokud se zaměříme na africké koloniální mocnosti 19. a 20. století, naprostá většina území spadala pod Francii a Spojené království. V Africe se samozřejmě angažovaly také další země – Belgie, Německo, Itálie, Španělsko, Portugalsko, USA, Osmanská říše... Přesto francouzské a britské kolonie v roce 1900 zaujímaly 65 % rozlohy Afriky (72 % rozlohy všech afrických kolonií) (Lacina a kol., 1987: 84).

Vždy mě zajímalo, jestli rozdílná správa (především) Britů a Francouzů v Africe zanechala nějaké typické projevy na současné úrovni rozvoje afrických zemí, případně které bývalé koloniální celky si vedou nejlépe, či naopak nejhůře. Přestože je v posledních letech africkému rozvoji (minimálně teoreticky) věnována (poměrně velká) pozornost, vztah rozvoje a koloniální minulosti většinou nepatří mezi hlavní sledované otázky, přestože řadu (kladných i záporných) charakteristických rysů africké země zdědily právě od nadvlády bývalých metropolí. Tato práce tedy byla vedena snahou zjistit, jaké úrovně rozvoje dosáhly jednotlivé „postkoloniální“ části kontinentu, a následně se pokusit identifikovat disparity mezi nimi z hlediska dopadů evropské nadvlády konce 19. a první poloviny 20. století.

2. Cíl práce

Cílem této práce je zodpovězení otázky, zda se rozdílná správa britských a francouzských kolonií v Africe projevuje v současné úrovni rozvoje afrických států. Snaha zjistit rozdíly v dosažené úrovni mezi „Britskou a Francouzskou“ Afrikou bude realizována prostřednictvím tří konceptů - ekonomický rozvoj, lidský rozvoj, a hlavní (multidimenzionální) koncept udržitelného rozvoje.

K tomuto cíli bude nejprve nutné definovat, co je to rozvoj a jaká je historie jeho chápání. Následně bude také potřeba nastínit britské a francouzské koloniální říše v Africe, její vznik, správa, dekolonizace, a dopady nadvlády. Poté bude možné provést samotnou komparaci všech částí Afriky s cílem identifikovat signifikantní rozdíly, mající příčinu v koloniální minulosti.

V případě ekonomického a lidského rozvoje bude sledována nejen současná úroveň, nýbrž také úroveň před padesáti lety a dynamika změny za posledního půlstoletí. U konceptu udržitelného rozvoje je nemožné zpětně dopočítat (či odhadnout) indikátory udržitelného rozvoje (UR), jako jsou například Index demokracie, genderové rovnosti či politických a civilních práv. Z tohoto důvodu bude srovnání UR pouze k roku 2010.

3. Metodika a výběr indikátorů

Vzhledem k tomu, že se stále více autorů přiklání k udržitelnému rozvoji jako hlavní teorii, bude mu při komparaci bývalých britských a francouzských kolonií v Africe věnována hlavní pozornost. Přestože HDP (HNP) zaujímá hlavní místo jako ukazatel blahobytu, rozvoje či vyspělosti (Ščasný, Kopecký, Cudlínová, 2000: 23), nebude mít v této práci hlavní roli, protože pokud je za jediný ukazatel rozvoje a prosperity brána pouze jedna jeho dimenze (např. ekonomická, reprezentována HDP), jsou takto získané údaje nepřesné a zkreslené (Nováček, 2010: 259). V žádném případě se nejedná o vytvoření „indexu udržitelného rozvoje“, nýbrž pouze o využití tohoto konceptu pro srovnání dosažené úrovně vývoje v jednotlivých částech Afriky, a následné nalezení možných kauzalit současného stavu v koloniální minulosti. Pro potřeby této práce bylo do každého ze 4 pilířů vybráno 5 indikátorů (celkem tedy 20 – jejich stručnou charakteristiku zařazujeme až do příslušné kapitoly). Nejedná se však o vyčerpávající výčet všech, nýbrž pouze o ilustrativní, který dokládá úroveň rozvoje jednotlivých zemí (či bývalých koloniálních celků), a je přizpůsoben specifickým podmínkám práce (dostupnost údajů pro alespoň polovinu – tj. 10 zemí v každé části – britské i francouzské, a alespoň jednu zemi pro každý ze sedmi „britsko-francouzských“ celků).

Pro každý z dvaceti indikátorů je vypočten celoafrický průměr vážený podle počtu obyvatel, vážený průměr pro všech 7 koloniálních celků (4 francouzské – Maghrib, Francouzská rovníková Afrika, Francouzská západní Afrika a Francouzská východní Afrika, 3 britské – Britská západní Afrika, Britská východní Afrika a Britská jižní Afrika) a také vážený průměr pro Britskou Afriku, Francouzskou Afriku, a „Ostatní Afriku“ (tedy soubor zbylých 13 států, které byly kolonizovány jinými zeměmi, případně nebyly kolonizovány vůbec – Etiopie).

Následně je hodnota indikátoru každého státu (celku či části Afriky) dělena africkým průměrem, čímž dostaneme procentuální hodnotu (relativní úroveň rozvoje v daném indikátoru), jež je využita pro srovnání dosažené úrovně rozvoje všech 53 zemí, 7 celků i 3 částí Afriky (Súdán je brán jako jednotný stát, odtržení Jižního Súdánu 1. 7. 2011 v práci není reflektováno). Tento postup se opakuje pro všech 20 indikátorů. Následně je ze všech 5 (případně méně v závislosti na jejich dostupnosti) indikátorů v jednom pilíři aritmetickým průměrem zjištěna relativní míra rozvoje v daném pilíři. Na závěr je vypočtena celková relativní hodnota udržitelného rozvoje aritmetickým průměrem všech 4 pilířů (nikoliv

indikátorů, aby nedošlo ke zkreslení údajů v případě, že v jednom pilíři je dostupný pouze jeden indikátor, zatímco v dalším například všech 5, čímž by se jeho váha zvýšila).

Většina indexů je konstruována tak, že čím vyšší je hodnota, tím více je stav žádoucí. Porovnávání indexů mezi státy, územními celky nebo v časových řadách je prováděno v tomto případě přímo (např. zvýšení o 40 %, pokles o 20 %). Kombinace s indexy, jejichž konstrukce je opačná (čím vyšší je index, tím méně příznivý stav popisuje), by byla matoucí, proto v těchto případech (např. index zhroucených států či inflace) bylo při porovnávání postupováno takto: indikátory byly přepočteny podle maximální možné hodnoty – například nejvyšší Index zhroucených států (FSI) z celé Afriky má Somálsko (114,3), nejnižší Mauricius (44,4). Maximální hodnota FSI je 120, tedy hodnoty, použité pro srovnání, budou získány takto – Somálsko $5,7$ (maximální hodnota 120 - Index zhroucených států Somálska 114,3), Mauricius $75,6$ (120 - 44,4). V případě inflace je situace obdobná – průměrná africká inflace činí 12,5%. Stát, který dosáhne roční míry inflace například 6,25%, však nedosáhl 50% průměru, nýbrž 200%, protože i zde platí, že čím nižší míra inflace, tím více žádoucí je daný stav.

4. Definice rozvoje

Pod pojmem rozvoj si téměř každý představí něco jiného, což dokládá také řada definic tohoto pojmu. Odhaduje se, že jich již bylo formulováno několik set (Cowen, Shenton, 1996: 2). Pohled na rozvoj ovlivňuje řada faktorů – např. kulturní, politické, sociální, historické, atd. Každá z teorií nahlíží na rozvoj vlastní optikou a definuje ho jiným způsobem (Navrátilová, 2009: 16). Za nejobecnější definici rozvoje lze považovat Pietersovu - „*Rozvoj můžeme definovat jako organizovanou intervenci do kolektivních záležitostí podle standardů zlepšení. Co je míněno tímto zlepšením a jaký druh intervence je vhodný, se přirozeně mění podle třídy, kulturně-historického kontextu a vztahů moci.*“ (Pieterse, 2001: 3, citováno podle Navrátilová, 2009: 16).

Rozvoj je tedy cesta vpřed (Hobhouse, cit. podle Cowen, Shenton, 1996: 409) zapříčiněná lidskou intervencí (Carmen, 1996: 5), zlepšení určitého stavu, ovšem samotný žádoucí stav je definován sekundárně, protože je ovlivňován řadou faktorů od kulturně-civilizační příslušnosti až po osobní životní zkušenosti každého jednotlivce. Západní myšlení rozvoje je v jiném kulturním či civilizačním kontextu (v lepším případě) stěží pochopitelné (Navrátilová, 2009: 12). Praktikování rozvoje vychází z osvícenské judaisticko-křesťanské tradice Západu (Carmen, 1996: 5) (např. sekularizace, která je urputně odmítána především v muslimských zemích), proto je tak obtížné najít koncept, který by byl akceptován ve všech civilizačních okruzích (v poslední době se zdá, že by tuto roli mohl plnit právě udržitelný rozvoj - základy jeho všeobecné akceptace byly položeny podepsáním Miléniové deklarace, jíž se mezinárodní společenství v září 2000 zavázalo ke splnění MDG's).

Waisová na rozvoj nepohlíží pouze jako na změnu, nýbrž je to podle ní změna pozitivní, směrem k pokroku, ke zdokonalení, ke komplexnějšímu, vyššímu (Waisová a kol, 2005: 51). Pochopitelně také zde platí Pietersova hypotéza o různých se pohledu na vyšší a dokonalejší. Rozvoj není pouze ekonomický růst (jak se odborníci domnívali po druhé světové válce), nýbrž historická přeměna. Přejít od jednoho typu společnosti k jinému. Je to výroba stále většího množství různých předmětů různými postupy (Aron, 1999: 570).

Podobně jako se liší pohledy na cíle rozvoje, liší se také cesty, jak žádoucího stavu dosáhnout. Efekt nápodoby, jaký prosazovala tzv. modernizační škola (podpora rozvoje chudých zemí podle vzoru vyspělých zemí jako modelu) (Yeh, 1989: 2), je dnes (snad) již vyvrácen, protože se v praxi potvrdilo, že nestačí pouze okopírovat ten či onen charakteristický rys vyspělé země (Aron, 1999: 628). Raymond Aron jde dokonce tak daleko,

že zpochybňuje (u jiných autorů neotřesitelný) důraz na stoprocentní alfabetismus, který je základem konceptu lidského rozvoje. Argumentuje tím, že v Anglii na počátku 19. století, nebo ve Francii kolem roku 1850 analfabetismus existoval v poměrně velké míře, přesto obě zmíněné země právě v této době nastartovaly prudký rozvoj. Myslí si tedy, že nákladné vzdělávací programy jsou z hlediska rozvoje neefektivní a zbytečné (Aron, 1999: 627).

4.1. Historie chápání rozvoje

Nejranější motivací vládnoucích elit pro první rozvojové snahy byla především pacifikace chudých poddaných, jako prevence proti vzpourám a revolucím (Cowen, Shenton, 1996: 7). Vznik moderní rozvojové pomoci je datován do doby po druhé světové válce. Za tuto poměrně krátkou dobu se objevil nespočet teorií od nomologického mechanického a „všespásného“ ekonomického růstu rané modernizační školy v 50. a 60. letech (Thorbecke, 2007: 5-6) až po nomologicko-idiografický koncept lidského rozvoje a BNA (basic needs approach) v současnosti (Pieterse, 2001: 153 - 155), který vyústil v do té doby unikátní celosvětový konsenzus na Rozvojových cílech tisíciletí (Millennium Development Goals - MDG's) (Navrátilová, 2009: 9).

Někteří autoři si dokonce myslí, že v současnosti jsme svědky zániku „epochy rozvoje“ (která probíhala v posledních 40 letech), a že dochází k jejímu zániku (Sachs, 1992: 1). Tomuto post-developmentalismu však příliš nenasvědčuje fakt, že se rozvojová studia jako akademická disciplína těší čím dál větší oblibě studentů i akademiků, což dokládá vzrůstající počet prestižních univerzit, na nichž se tento obor přednáší (Londýnská ekonomická škola - LSE, Škola orientálních a afrických studií - SOASS, Essexský Institut rozvojových studií - IDS, Oxbridge, haagský Institut sociálních studií - ISS či pařížská Politická škola - Science politique) (Navrátilová, 2009: 13).

4. 2. Ekonomický rozvoj

Důraz na ekonomický rozvoj dominoval až do 60. let 20. století (kdy do té doby dominantní modernizační teorii vystřídala teorie závislosti) (Pieterse, 2001: 7). Někteří aktéři rozvojové spolupráce kladou dodnes důraz na (jediný) ekonomický ukazatel při hodnocení dosažené úrovně rozvoje - např. Světová banka (World Bank, WB), která každý rok klasifikuje státy světa podle hrubého národního příjmu na hlavu (Gross National Income per capita). Tímto způsobem WB rozlišuje 4 skupiny zemí, jak ukazuje následující tabulka (finanční rok 2010 začal 1. 7. 2009 a skončil 30. 6. 2010 - hodnoty, které byly použity k výpočtu GNI, jsou z roku 2008).

Tab. 1: Příjmové skupiny států podle úrovně Hrubého národního příjmu na osobu podle parity kupní síly 2010:

Příjmová skupina	HNP na osobu v amerických dolarech (USD)
Vysokopříjmové	Nad 12 196
Vyšší středně příjmové	3 946 – 12 195
Nižší středně příjmové	996 – 3 945
Nízkopříjmové	Pod 995

Zdroj: Údaje Světové banky za rok 2010 - <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GNIPC.pdf>

Další tabulka ukazuje africké státy roztríděné do těchto příjmových skupin. Je z ní patrné, že polovinu vysokopříjmových (ekonomicky nejbohatších) zemí afrického kontinentu tvoří bývalé britské kolonie, zatímco v nízkopříjmové skupině je situace opačná – téměř polovina států má za sebou francouzskou koloniální nadvládu (tabulka zahrnuje údaje 51 z 53 afrických zemí, data nejsou dostupná pouze pro dvě bývalé britské kolonie - Somálsko a Zimbabwe).

Tab. 2: Rozčlenění zemí Britské a Francouzské Afriky do příjmových skupin podle dosažené úrovně Hrubého národního příjmu na osobu podle parity kupní síly za rok 2010:

Příjmová skupina	Afrika	Fr. Afrika	Br. Afrika
Vysokopříjmové	6	1	3
Vyšší středně příjmové	8	3	4
Nižší středně příjmové	25	11	9
Nízkopříjmové	12	5	2

Zdroj: Údaje Světové banky za rok 2010 - <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GNIPC.pdf>

4.3. Lidský rozvoj

V roce 1990 byla poprvé publikována Zpráva o lidském rozvoji (HDR - Human Development Report), která vznikla pod záštitou Rozvojového programu OSN (UNDP - United Nations Development Programme). Tato zpráva poprvé publikovala Index lidského rozvoje (HDI - Human Development Index), který začal na rozvoj nahlížet v širším pojetí.

Ekonomové, kteří se na jeho vzniku podíleli (včetně laureáta Nobelovy ceny za ekonomii z roku 1998 Amartya Sena), začali na rozvoj pohlížet v širších (ne pouze ekonomických) souvislostech. Konkrétně zahrnuje tři složky – bohatství (HDP na osobu podle parity kupní síly), zdraví (očekávaná délka života při narození) a vzdělání (podíl gramotného obyvatelstva a kombinovaný podíl obyvatel z příslušné věkové skupiny navštěvující školy prvního, druhého a třetího stupně) (UNDP, 2011).

HDI tedy definoval rozvoj jako rozšíření možností na dlouhý a zdravý život, vzdělání a získání přístupu ke zdrojům pro zajištění minimální úrovně kvality a důstojnosti život. Podle UNDP se po splnění těchto tří základních podmínek lidem (nejen) v rozvojových zemích automaticky otevírají další možnosti (UNDP, 1990: 10). Toto širší pojetí rozvoje je využíváno také ostatními organizacemi OSN (Willis, 2005: 3-5), a HDI se stal celosvětově využívaným ukazatelem úrovně rozvoje (Stojanov a spol., 2008). Podle úrovně indexu se dají státy rozčlenit do 4 skupin, jak ukazuje následující tabulka HDI za rok 2010 (chybějí údaje Eritreje a bývalých britských kolonií Seychel a Somálska).

Tab. 3: Rozčlenění zemí Britské a Francouzské Afriky do skupin podle dosažené úrovně Indexu lidského rozvoje 2010:

Skupina	Hodnoty	Afrika	Fr. Afrika	Br. Afrika
Velmi vysoký	Nad 0,900	0	0	0
Vysoký	0,800 – 0,899	0	0	0
Střední	0,500 – 0,799	12	4	5
Nízký	Pod 0,499	38	16	13

Zdroj: Human Development Report 2010 - http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf.

4.4. Udržitelný rozvoj

Globální zprávy, které se začaly v 70. a na počátku 80. let vynořovat (např. zprávy Římského klubu), upozorňovaly na neudržitelnost ničím neohrazeného exponenciálního růstu výroby a spotřeby v ohraničeném ekosystému Země. Výsledkem těchto zpráv bylo zřízení Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (WCED – World Commission on Environment and Development) v roce 1983, jenž inicioval tehdejší generální tajemník OSN Javier Perez de Cuellar, který požádal tehdejší norskou premiérku Gro Harlem Brundtlandovou, aby se ujala řízení této komise. Výsledkem čtyřleté práce byla pravděpodobně nejvýznamnější zpráva OSN 80. let - Naše společná budoucnost (Nováček,

2010: 216), ve které byl poprvé definován udržitelný rozvoj (UR) jako „*takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby*“ (Brundtlandová, 1991: 43). Je to tedy způsob hledání rovnováhy mezi spotřebou dnešní a budoucí (Eliášová, 2008: 15), který „*se přibližuje ideálům humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou, a to v časově neomezeném horizontu. Je založen na vědomí odpovědnosti vůči dnešním i budoucím generacím a na úctě k živé i neživé přírodě.*“ (Vavroušek, 1994).

Podobně jako u samotného rozvoje, má také udržitelný rozvoj desítky, či možná stovky definic, které se jej snaží popsat v co nejkompaktnější podobě (Nováček, 2010: 217). O syntézu předchozích definičních snah se pokusil Ivan Rynda, který na UR rozvoj nahlíží jako na „*komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy“ (Rynda, 2000). Jelikož podstatou definice je stručnost, nemůže žádná z nich vystihnout myšlenku UR v celé jeho její šíři. Proto se vedle definic uvádějí ještě hlavní principy, které jej konkretizují. V roce 1991 vypracovaly 3 organizace (Světový svaz ochrany přírody – IUCN, Program OSN pro životní prostředí – UNEP a Světový fond pro přírodu – WWF) zprávu *Pečujeme o Zemi*, jež definici UR doplnila o 8 následujících principů (Nováček, 2010: 217):*

- Úcta ke společenství života a péče o ně
- Zlepšování kvality lidského života
- Ochrana vitality a rozmanitosti Země
- Změna osobních přístupů a praktik
- Poskytování možností obcím (komunitám) pečovat o jejich vlastní životní prostředí
- Budování národních struktur pro interakci rozvoje a ochrany
- Vytvoření globální aliance na podporu udržitelnosti

V současnosti tvoří koncept udržitelného rozvoje hlavní proud rozvojových snah. Rozvoj dělí do 4 pilířů (zpočátku byly uváděny tři, čtvrtý – institucionální, byl přijat později) – sociálního, ekonomického, environmentálního a institucionálního (Rynda, 2000: 4). Hranice mezi jednotlivými pilíři jsou však často nerozeznatelné a navzájem se prolínají. Od roku 1995 se volbou vhodných indikátorů UR zabývá OSN, která téhož roku poprvé navrhla užívat 134 indikátorů. V letech 2005 – 2007 došlo k zatím poslednímu přehodnocení na 15

okruhů a 38 podokruhů (viz tabulka 1) (UN DSD 2006, citováno podle Nováček, 2010: 262 - 263).

Tab. 4: Tematické okruhy a podokruhy indikátorů UN DSD (2006):

Okruhy	Podokruhy
1. Sociální oblast	
Rovnost	Chudoba, gender
Zdraví	Výživa, mortalita, hygienická infrastruktura, pitná voda, dostupnost zdravotnických služeb
Vzdělání	Úroveň vzdělání, gramotnost
Bydlení	Podmínky bydlení
Bezpečnost	Kriminalita
Obyvatelstvo	Demografické změny
2. Environmentální oblast	
Atmosféra	Klimatické změny, degradace ozonové vrstvy, kvalita ovzduší
Půda a krajina	Zemědělství, lesní hospodářství, desertifikace, urbanizace
Oceány, moře a pobřežní oblasti	Pobřežní zóny, rybolov
Sladkovodní ekosystémy	Dostupnost vody, kvalita vody
Biodiverzita	Ekosystémová diverzita, druhová diverzita
3. Ekonomická oblast	
Struktura ekonomiky	Výkonnost ekonomiky, obchod, stav financí
Vzorce výroby a spotřeby	Materiálová spotřeba, využívání energie, vznik a ukládání odpadů, doprava

4. Institucionální oblast	
Institucionální rámec	Strategické uplatňování UR, mezinárodní spolupráce
Institucionální kapacita	Přístup k informacím, komunikační infrastruktura, věda a technologie, připravenost na katastrofy

Zdroj: Nováček, 2010: 262 – 263

5. Britská a francouzská kolonizace Afriky

5.1. Kolonizace Afriky

Na počátku 19. století vzkvétal mezi Evropou a Afrikou obchod – z Afriky export především arašídů, bavlny, kaučuku, slonoviny a také otroků, do Afriky proudily zbraně a jiné výrobky. V této době by však byl případný zábor těchto území evropskými zeměmi spíše přítěží (s výjimkou strategických přístavů pro obchodní lodě do Asie, především Indie), protože ještě nebylo známo nerostné bohatství kontinentu (Lacina a kol., 1987: 63). Ovšem v počátečních fázích hospodářského růstu v 19. století se užitečnost zahraničních odbytišť zvyšovala, čímž se také faktor trhu stával důležitější podmínkou kolonizace (Aron, 1999: 507).

Zájem o zábor co největší části afrického území byl iniciován dvěma základními důvody – objevením nerostných surovin a vzestupem nových mocností, které se chtěly zviditelnit na mezinárodní scéně a zároveň získat přístup ke zbývajícím nerozděleným územím, která již byla dostupná pouze v Africe (Lacina a kol., 1987: 73). Kolonizaci obecně lze rozdělit na dvě fáze – ranou a vrcholnou, přičemž drtivého území Afriky se dotkla teprve až vrcholná fáze. Ta byla nastartována průmyslovou revolucí v Evropě a berlínskou konferencí (1884-85) se výrazně zrychlilo její tempo, čímž byla zažehnuta „rvačka o Afriku“ - Scramble for Africa (Meredith, 2005: 1). Od 70. let 19. století do konce první světové války byla Afrika téměř zcela pod nadvládou Evropanů – tempo kolonizace dosahovalo na konci 19. století až 620 000 km² ročně (Ferro, 2007: 83).

Měnila se také dominance jednotlivých zemí – od portugalské v 15. století, přes španělskou a nizozemskou, až po soupeření Británie a Francie (včetně nástupu nových mocností na konci 19. a v první polovině 20. století – Německa, Itálie, a do jisté míry také Belgie) (Dostálová, 2009: 18). Přestože si Španělé, a především Portugalci, uchovali svůj vliv v Africe až do pádu fašistických diktatur v 70. letech 20. století, jasně na tomto kontinentu dominovali Britové a Francouzi (díky pozdnímu zájmu o Afriku, který započal až v době britsko-francouzské dominance, na rozdíl od kolonizace Ameriky v době španělsko-portugalské světové nadvlády). Navíc po 1. světové válce převzali pod svou správu (spolu s Belgií, která spravovala dnešní Rwandu a Burundi) africká mandátní území B (Francouzi spravovali východní Togo a východní Kamerun, Britové západní část dnešního Kamerunu a Tanganiku, která se po získání nezávislosti spojila se Zanzibarem, čímž vznikla dnešní Tanzanie) tedy bývalé německé a italské kolonie, které měli připravit na samostatnost

(mandátní území C - Jihozápadní Afriku, dnešní Namibii, dostala do své správy Jihoafrická unie) (Stamberger, 1963: 152 - 153). Po první světové válce tedy došlo k ještě většímu posílení pozic Británie a Francie na africkém kontinentu.

Zámořské kolonie (nejen v Africe) vznikaly z důvodu přístupu k surovinám, levné pracovní síly, a také z domnělé kulturní a náboženské povinnosti „civilizovat“ zaostalé barbary (Dostálová, 2009: 17). Nezanedbatelnou výhodou bylo také zahraniční odbytiště pro evropské výrobky - Francouzi na konci 19. století vyváželi 40 % průmyslových výrobků do Afriky, ve které tímto způsobem vznikaly (neefektivní) chráněné trhy (Aron, 1999: 508).

Dalšími důvody byla strategická poloha území (např. Seychelské ostrovy ve východní Africe nebo Suezský průplav vybudovaný v Egyptě). Právě tento důvod stál na počátku africké kolonizace - roku 1415 Portugalci přistáli v severní Africe (a založili přístav Ceuta), ve snaze zajistit si strategickou námořní trasu mezi Středoziemím a Atlantikem (Klíma, 2000: 13). Zámořské cesty však byly velmi nákladné, proto je Evropané financovali také obchodem s otroky, který se rozvinul v trojúhelníkový obchod mezi Evropou, Afrikou a Amerikou, jehož objem tvořil v 18. století čtvrtinu francouzského a třetinu britského zahraničního obchodu (Daněk, Jehlička, Tomeš, 2000: 32). Ekonomické zájmy se však podle Arona staly spíše záminkou pro ospravedlnění expanze, která měla zastřít hlubokou a historicky danou touhu evropských národů po moci, která je trvalým jevem evropských společenství, a mění se pouze formulace, kterými se v různých dobách tato touha zastírá. Banky a další finančníci neměli žádný podíl na koloniálním vpádu. Postupem času však začali ovlivňovat politiku vůči africkým koloniím ve svůj prospěch (Aron, 1999: 107).

5.2. Francouzská Afrika

Francouzská Afrika se začala rozrůstat od severu - roku 1830 došlo k připojení Alžírsko, které se stalo branou pro další pronikání této evropské mocnosti do Afriky. Francouzská angažovanost v Africe byla zdůvodněna potíráním severoafrického pirátství. Francouzi berberské piráty ve Středomoří v 16. - 19. století nejprve podporovali jako protiváhu španělským ambicím v oblasti. Po dohodě na Vídeňském kongresu v letech 1814 - 1815 byl domluven společný postup se Španěly na ovládnutí Středomoří a likvidaci pirátství, které se touto dohodou stalo pro obě strany nejen ohrožením, nýbrž také záminkou pro vpád do severní Afriky. Navíc vztahy mezi Alžírskem a Francií byly zostřeny již od francouzské revoluce a vlády Napoleona, kdy Alžířané Francii dodali velké množství obilí, za které nedostali zapláceno (Stonová, 2009: 16). Skutečnými důvody pro vpád do Alžírsko však byla

vnitropolitická nejistota Bourbounské dynastie na konci 20. let 19. století a snaha posílit svoji pozici v Africe vůči svému vítězícímu rivalovi – Británii (Filip, 1980).

Vzhledem k tomu, že Středomoří bylo považováno za oblast střetu islámu a křesťanství, bylo vítězství Francie některými jejími obyvateli (či politiky) považováno nejen za důkaz velikosti Francie (po porážce napoleonské Francie o 15 let dříve), ale také za vítězství nad islámem, které dokládá nadřazenost křesťanství (McDougall, 2006).

Ve francouzské koloniální říši měla díky své poloze a relativní vyspělosti severní Afrika zvláštní postavení (především Alžírsko, ale i další země – např. do Maroka francouzská vláda za celou dobu trvání své nadvlády investovala 600 miliard franků) (Aron, 1999: 531). Roku 1881 byl vyhlášen francouzský protektorát nad Tuniskem a 1912 došlo k dobytí většiny území Maroka (Nálevka, 2004: 13). Postup do západní Afriky začal v roce 1879 v rozsáhlém pásu od pobřeží Senegalu až k Čadskému jezeru (Dostálová, 2009: 29). Od plánu na územní propojení všech svých rovníkových a západoafrických kolonií v jeden celek (obsazením území od Etiopie po Džibuti) nakonec Francie ustoupila z obav před vypuknutím války s Velkou Británií po střetu v jihosúdánském Kodoku, protože britská armáda byla (stejně jako britská ekonomika) silnější (Lacina, 1987: 77). Místo jednoho celku v subsaharské Africe tedy vznikly dva. Francie měla v Africe celkem 3 koloniální celky - Maghrib (Maroko, Alžírsko, Tunisko), Francouzskou rovníkovou Afriku (Gabon, Kongo, Čad, Ubangi-Šari - dnešní Středoafriická republika a Kamerun - západ země sice patřil do britské Afriky, ale většina území byla spravována Francouzi) a Francouzskou západní Afriku (Mauritánie, Senegal, Niger, Francouzský Súdán - dnešní Mali, Francouzská Guinea - dnešní Guinea, Pobřeží Slonoviny, Horní Volta - dnes Burkina Faso, Dahome - dnes Benin) (Nálevka, 2004: 13). Ve východní Africe měla Francie 3 kolonie - Džibutsko, a ostrovní státy Komory a Madagaskar. V této práci budou tyto 3 státy z důvodu větší přehlednosti tvořit „čtvrtý koloniální celek Francie“.

5.2.1. Správa francouzských kolonií

Francouzi (podobně jako Belgičané a Portugalci) ve svých koloniích praktikovali přímou správu, což znamená, že v čele administrativních okruhů a vyšších správních celků stáli francouzští úředníci, zatímco kantony a vesnice spravovali afričtí náčelníci. Navíc vedoucí kantonů byli často loajální, gramotní a výkonní pomocníci koloniálních pánů (většinou vojenští vysloužilci), takže ryze afričtí náčelníci byli pouze na vesnicích (Illife, 1995: 242 - 243). Někteří stálí rezidenti z řad domorodců také dostali francouzské státní občanství (např.

v Senegalu). Oficiální koncepcí francouzské nadvlády bylo buďto postupné nabývání autonomie či nezávislosti, nebo asimilace s metropolí (Aron, 1999: 505). Úsilí Francouzů o asimilaci, snaha vštípit obyvatelům kolonií svoje hodnoty a vytvořit z nich „černé Francouze“, musela být následována ekonomickou integrací, která vedla k nákladnému budování institucí (školy, zákony, atd.), nebo k levnější variantě odlišných norem než v metropoli, čímž však byla diskriminací vyloučena snaha o asimilaci (Aron, 1999: 509).

Francouzi pronajímali od 90. let 19. století části kolonií soukromým firmám, které následně tato území doslova vydrancovaly (nerostné suroviny, kácení pralesů, atp.). Na druhou stranu však ve svých koloniích investovali větší sumy peněz ze státních fondů, nežli Britové. Většinu prostředků směřovali do rozvoje infrastruktury a prvovýroby (Illife, 2001: 266). Po 2. světové válce proudilo do afrických kolonií ročně 200 miliard franků v podobě investic (v této sumě nejsou započteny náklady na Alžírskou válku v letech 1954 - 1962, které ročně stály francouzskou vládu dalších 200 - 300 miliard) (Aron, 1999: 511).

5.2.2. Dekolonizace francouzské Afriky

Prvním významným krokem k dekolonizace francouzských území v Africe byla v roce 1944 konference, která se konala v hlavním městě Francouzské rovníkové Afriky - Brazzaville. Brazzavillská konference však mluvila pouze o velké právní a hospodářské svobodě kolonií, nikoliv o jejich nezávislosti (Nálevka 2004: 21). Tehdejšího předsedu prozatímní francouzské vlády Charlese de Gaulle přiměly k jednání nepokoje a separatistické tendence v mnoha zemích. Hlavním úspěchem byl příslib větší samosprávy (Stamberger, 1983: 235). Dále došlo k doporučení na zvýšení pravomocí guvernérů (na úkor centrální vlády), budování infrastruktury a průmyslových závodů, vytvoření zastupitelských orgánů (i když často neodpovídaly reálné struktuře obyvatelstva - např. v Alžírsku bylo v místním parlamentu zastoupení Evropanů 50%, přestože tvořili jen devítinu obyvatelstva) nebo afrikanizace státní správy (Opluštil, 1969: 20).

Roku 1946 došlo k přijetí nové ústavy čtvrté republiky a vzniku Francouzské unie, která znamenala větší autonomii zámořských území, a většině obyvatelstva bylo poskytnuto francouzské občanství (Nálevka, 2004: 115). Na tento ústupek však již bylo pozdě, protože ve většině zemí se národně osvobozenecý boj rozhořel naplno, a jediným cílem již byla úplná samostatnost. Osvobozenecý hnutí nabylo na síle spíše díky 2. světové válce, nežli antikolonialismu USA a SSSR. Metropole (a především Francie) začaly ztrácet přesvědčení o své vyvolenosti vládnout „Barbarům“, ale také o ekonomickém přínosu kolonií, ovládané

státy viděly slabost „neporazitelných pánů“ (především pro Francii měla fatální důsledky blesková porážka od Němců a následný neúspěch v Indočíně) (Aron, 1999: 405). Až do 20. století „stačilo“ v koloniích těžit přírodní a nerostné bohatství a prodávat produkty, ale ve 20. století byl vyvíjen tlak na metropole, aby v zemích investovaly do hospodářského rozvoje, čímž se ekonomicky stávaly kolonie přítěží (Aron, 1999: 508). V první polovině padesátých let přitekly do Afriky z Francie 2 biliony franků (Tillion, 1985), které se Francii stěží mohly vrátit těžbou nerostných surovin a prodejem výrobků na místních trzích. Ekonomové spočítali, že v roce 1957 pracovali Francouzi každý devátý den „na Alžírsko“ (Aron, 1999: 529).

Proto po druhé světové válce začalo i v metropolích postupně převládat přesvědčení o neudržitelnosti současného stavu a dekolonizační nálady. Nejdříve se osamostatnily severoafrické země – již v roce 1956 Maroko a Tunisko, Alžírsko mělo ze všech kolonií v Africe nejtěžší podmínky pro osvobozenecký boj, protože bylo považováno za integrální součást Francie (což dokládá i citát tehdejšího prezidenta Francie, Charlese de Gaulle, který prohlásil, že „Středozemní moře protéká Francií“). Proto došlo k vyhlášení jeho nezávislosti teprve v roce 1962, po osmi letech trvající krvavé válce, která si vyžádala na 300 000 obětí (Beránek, 2007). Díky této válce však byla Francie nucena do Alžírska vyslat vojska z dalších afrických zemí (ke konci války byl v Alžírsku rozmístěn 1 000 000 francouzských vojáků), čehož využily zbylé francouzské kolonie k vyhlášení nezávislosti.

Subsaharská Afrika byla zaostalejší než sever, a proto se zde vytvářela nacionalistická hnutí pomaleji (Nálevka, 2004: 163). Ústava páté Francouzské republiky z roku 1958 vytvořila Francouzské společenství (Communauté française) (Pečenka, Luňák, 1998: 155). V Guinei ústavu (a tedy i členství v nově vzniklém Francouzském společenství) drtivou většinou odmítli (95%), čímž se Guinea stala prvním nezávislým státem ve francouzské subsaharské Africe (Nálevka, 2004: 164). Na konci 50. let převládala touha po ukončení kolonialismu v Africe i v Evropě („dávat nezávislost koloniím je pro bohaté země způsob, jak se levně zbavit prodělečného podniku“), která vyústila v Rok Afriky – 1960, kdy získaly nezávislost zbylé francouzské subsaharské kolonie vyjma Komor (samostatnost až v roce 1975) a Džibutska (které se dočkalo jako poslední v roce 1977) (Aron, 1999: 540).

5.3. Britská Afrika

Britové se začali výrazněji angažovat v Africe po objevení nerostných surovin (zlato a diamanty) v 60. – 80. letech 19. století v jižní části Afriky (Stamberger, 1963: 56). Snaha o

kontrolu nerostného bohatství vedla ke střetu s nezávislými búrskými státy na jihu Afriky, a vyústila v búrské války, v nichž Britové zvítězili (1902) a ovládli Jižní Afriku. V roce 1910 vznikla Jihoafrická unie se statutem dominia (neboli samosprávné kolonie) (Liščák, Fojtík, 1998: 398). Ty vznikaly v místech, kde žilo velké množství Evropanů, kteří si volili své poslance, zatímco místní neměli na samosprávě žádný podíl (Stamberger, 1963: 87-88).

Druhou významnou zemí, která se stala britskou základnou pro další šíření, byl Egypt, jehož strategická poloha byla ještě umocněna stavbou Suezského průplavu v letech 1856-69. Po egyptském státním bankrotu (1876) se stala země britsko-francouzským kondominiem (Liščák, Fojtík, 1998: 132). 1879 propukly nepokoje při kterých se musely Britové i Francouzi na čas stáhnout, a zatímco Francouzi se připravovali k invazi, Britové ji uskutečnili a Egypt okupovali, čímž se stal v podstatě britskou kolonií. V roce 1914 došlo ke změně statutu z kolonie na protektorát (Stamberger, 1963: 103).

Podobně jako Francouzi také Britové usilovali o strategické územní spojení všech svých kolonií v jeden obří celek. Na rozdíl od Francouzů se Britům plán Káhira-Kapské město podařilo po první světové válce (a převzetí správy Německé východní Afriky) naplnit (Lacina a kol., 1987: 75). Součástí říše byly v Britské západní Africe Gambie, Sierra Leone, dnešní Ghana a Nigérie. V jižní Africe to byla Jihoafrická unie – dnešní Jihoafrická republika, Basutsko – dnes Lesotho, Svazijsko, Bečuánsko – dnešní Botswana, Jihozápadní Afrika – dnešní Namibie, Nyasko – dnešní Malawi, Jižní Rhodesie – dnešní Zimbabwe, Severní Rhodesie – dnešní Zambie. Ve východní Africe to byla bývalá Německá východní Afrika (později Tanganika) – pevninská část dnešní Tanzanie, Britská východní Afrika – dnešní Uganda a Keňa, Britský Somaliland v severní části dnešního Somálska, Egypt a Súdán. Z ostrovních států Britové kolonizovali Mauricius, Seychely a Svatou Helenu, která je však dodnes závislým územím. Přestože geograficky ani geopoliticky Egypt do východní Afriky nepatří, v této práci bude pro větší přehlednost zařazen do skupiny zemí východní Afriky.

5.3.1. Správa britských kolonií

Britové ve svých koloniích praktikovali především nepřímou správu, která se jim osvědčila v Indii. Tato správa znamenala, že zemi sice vedl oficiálně místní vládce (který byl spjat s Velkou Británií), ale zároveň se řídil britskými zákony a radami guvernéra a rezidenta. Guvernér byl nejvyšším představitelem země, který naplňoval vládní požadavky, zatímco rezident byl poradcem místního vládce přímo u dvora. Na rozdíl od Francouzů tedy Britové neprováděli asimilační politiku, nýbrž zdůrazňovali „kulturní adaptaci“ – správa

v koloniích se přizpůsobila místnímu politickému a společenskému zřízení (Clignet and Foster, 1964: 191), proto byli ochotni již na začátku 50. let postupně předávat moc spřáteleným vládcům (Illife, 2001: 294). Obě formy správy kolonií – přímá (Francie) a nepřímá (Británie) – fungovaly prostřednictvím Afričanů, lišily se pouze tím, na jaké příčce hierarchie se místní nacházeli (u nepřímé správy obsazovali také vyšší stupně) (Illife, 1995: 242 – 243). Protože Britové nebyli v koloniích vázáni, a v mnohem větší míře zapojovali místní obyvatelstvo, mohli si vychovat skupinu lojalistů, jejichž prostřednictvím si chtěli udržet politický a hospodářský vliv i po osamostatnění afrických zemí (Nálevka, 2004: 136). Díky této správě také nemuseli čelit tolika povstáním jako Francie (Lacina a kol., 1987: 100).

Přestože Britové ve svých koloniích investovali v absolutních částkách méně než Francouzi, zaměřili se na investice do školství (vznikaly především křesťanské základní školy). Tyto investice jsou jasně indikovatelné na počtu dětí, kteří navštěvovaly základní školu v roce 1950 – v „britském“ Egyptě 7%, Nigérii 16% a Keni dokonce 26%, zatímco ve Francouzské západní Africe to bylo pouze 6%, a ve Francouzské rovníkové Africe dokonce 1 – 2% (Illife, 2001: 269). Navíc Britové (na rozdíl od Francouzů) dávali přednost výuce v „místně srozumitelném“ jazyce. Decentralizace se projevila nejen na správě území, nýbrž také ve školství – krom státních škol byly zakládány také školy křesťanské. Z těchto škol postupně vzešla pozdější generace vůdců, pouze v obou Rhodésii (Zambie a Zimbabwe) nebyly školy zakládány, a to z přesvědčení, že pokud nebudou vyškoleny žádné elity, nedojde k problémům (Illife, 2001: 270).

5.3.2. Dekolonizace britské Afriky

V 50. letech byli Britové odhodláni postupně začít předávat pravomoci loajálními elitám (Illife, 2001: 294), proto docházelo k pozvolnému srovnávání počtu afrických zástupců v národních radách (volených či jmenovaných) se zástupci evropskými (Lacina a kol., 1987: 236). Také došlo k rozšíření Westminsterského statutu i na ostatní kolonie (nejen bělošské), což neznamenal, že je všechny kolonie dostaly automaticky, nýbrž možnost tento status získat – tj. vyhlásit nezávislost v rámci Společenství s britským panovníkem v čele svého státu (Nálevka, 2004: 132). V době po druhé světové válce začaly být kolonie vnímány spíše jako zátěž – za příklad pro urychlené udělení samostatnosti závislých území sloužila „nizozemská“ Indonésie, která tvořila před válkou 17 % holandského HDP. 10 let po jejím osamostatnění však Nizozemsko dosáhlo vyššího HDP na osobu, než před válkou (Aron, 1999: 505).

Dva státy se však osamostatnily ještě předtím - Egypt (1922, i když faktickou nezávislost znamenalo až ukončení britské okupace v roce 1936) a Jihoafrická unie přijetím Westminsterského statutu 1931. V padesátých letech dosáhli nezávislosti Súdán (1956) a Ghana (1957). V Roce Afriky následoval jediný stát - Nigérie (1960), o rok později Sierra Leone a Tanganika (dnešní Tanzanie vznikla spojením se Zanzibarem až v roce 1964), poté následovala Uganda (1962), Keňa (1963), Malawi a Zambie (1964), Gambie (1965), Botswana a Lesotho (1966), Svazijsko (1968), Zimbabwe (1980) a Namibie (1990, vyhlášením Jihoafrické unie v roce 1931 předali Britové správu Namibie Jihoafričanům). Ostrovní Mauricius a Seychely se osamostatnily v roce 1968 respektive 1976.

5.4. Dopady kolonialismu

Dopady kolonialismu jsou v rozvojovém světě dodnes více či méně patrné. Na druhou stranu nelze evropské mocnosti vinit ze všech problémů rozvojových (v tomto případě afrických) zemí. Dokud byly ekonomiky uzavřené, znamenalo bohatství jedněch chudobu druhých, v globalizovaném systému však může pokrok jedněch znamenat příznivé podmínky také pro pokrok ostatních. V industrializovaných společnostech je právě pokrok podstatou rozvoje. Pramenem bohatství je tedy práce a její kvalita, proto si zájmy zemí rozvinutých a rozvojových nemusí nutně protirečit (Aron, 1999: 575). Hledat bariéry nerozvinutosti výhradně za hranicemi země je, podobně jako druhý extrém hledání těchto bariér výhradně uvnitř, nesmysl (Navrátilová, 2009: 56). Přestože tedy následuje výčet dopadů, které jsou indikovatelné dodnes, je nutné brát je v jeho komplexnosti a nepřístupovat ke generalizaci a přisuzování výhradní odpovědnosti za dané problémy Britům, respektive Francouzům.

Hospodářské dopady

Kolonie v Africe zaujaly (podobně jako jinde ve světě) pozici dodavatele surovin, odbytiště pro výrobky a také zdroj levné pracovní síly (Daněk, Jehlička, Tomeš, 2000: 31), což vedlo k zaostávání za světovým rozvojem a k růstu závislosti na ekonomice hegemonu (Dostálová, 2009: 19), ale také na ceně komodit na světových trzích, jejichž dramatický pokles může vést k obrovským finančním problémům producentů. Tímto způsobem bylo také zničeno tradiční samozásobitelské zemědělství, které nahradil plantážní systém (Ferro, 2007: 165), jehož dopady jsou patrné dodnes - mnoho zemí si uchovalo „koloniální“ specializaci (Ghana - kakao, Senegal - arašidy, atd.) (Dostálová, 2009: 19). Hospodářské zaostávání také bylo

způsobeno potlačením místní řemeslné výroby a vývozem nerostných surovin bez vybudování místního průmyslu (Aron, 1999: 39).

Politické dopady

Ve vnitřní politice docházelo k „importu“ evropského systému násilným přetrháním přirozeného vývoje (Nálevka, 2004: 149), který byl uměle implementován proti vůli obyvatel, bez opory v tradicích (Lacina a kol., 1987: 236) a často zvýhodňoval určitou skupinu (nejčastěji etnikum) na úkor jiné, což nezřídka vyústilo v občanské války (Meredith, 2005: 487). V britských koloniích byly tyto dopady menší, protože Britové podporovali decentralizaci moci, místní jazyky a náčelníky, zatímco Francouzi redukovali pravomoci náčelníků, což v některých zemích vyústilo až v úplné zrušení této instituce a k centralizaci moci, k čemuž je vedla touha po kontrole zahraničních věcí zámořských území za účelem politického a kulturního splynutí kolonií s metropolí (Clignet and Foster, 1964: 191).

V zahraniční politice jsou dopady nejviditelnější při pohledu na hranice mezi státy, které braly v úvahu spíše rozdělení koloniálního panství mezi mocnosti, nežli na etnické, kulturní, náboženské či ekonomické vazby (Meredith, 2005: 1), z čehož pramení dodnes celá řada územních sporů (Maroko-Západní Sahara, Libye-Čad, Etiopie-Eritrea, Somálsko-Etiopie, atd.) (Břeská, 2008: 37).

Kulturní dopady

Řada kolonií si dodnes uchovala angličtinu nebo francouzštinu jako úřední (případně neúřední ale významný a používaný) jazyk, což je důsledkem snahy evropských mocností o rozšíření svého jazyka ale také kultury do afrických zemí (Illife, 2001: 280). Tato jazyková expanze byla do jisté míry umožněna také tím, že v řadě kolonií existovalo velké množství etnik, která měla odlišné jazyky, a evropské jazyky se tedy staly pojítkem mezi nimi. Také jim to umožnilo studium na evropských univerzitách a kontakty s demokracií a evropskou formou vlády. V některých zemích vedla rozšiřující se evropská kultura k podpoře nacionalismu a fundamentalismu (Dostálová, 2009: 20). Francie se však díky praxi přímé správy a důrazu na francouzštinu (na úkor místních jazyků) stala „kulturně agresivnější“ při svém šíření. Její asimilační snahy byly vedeny snahou vychovat obyvatele ctící metropolitní hodnoty. Evropané však nešířili do Afriky pouze své jazyky a kulturu, ale také křesťanství a vzdělanost (zakládání křesťanských škol, které bylo častější v územích pod britskou správou, přesto však Britové neusilovali o asimilaci, nýbrž kladli důraz na výchovu vzdělaných Afričanů, „zakořeněných ve své vlastní kultuře“) (Clignet and Foster, 1964: 191). Při střetu

křesťanství s tradičními náboženstvími na jedné straně vznikaly specifické druhy náboženství, které si ponechaly prvky z obou (Illife, 2001: 280), ale také konflikty pramenící z přesvědčení nadřazenosti „svého“ náboženství nad ostatními ostatních.

Demografické dopady

V Africe nedocházelo, na rozdíl od Ameriky, k systematickému vyvražďování původních obyvatel (Sagay, Wilson, 1978: 314), demografii však ovlivnil obchod s otroky (Dostálová, 2009: 21), který je však spíše dopadem kolonialismu, nikoliv kolonizace Afriky. Odhaduje se, že v období 1450 - 1900 bylo z Afriky odvezeno 11 698 000 otroků (Lovejoy, 1983: 19). Přestože v této době Britové ani Francouzi v Africe vlastní kolonie neměli, na obchodu s otroky se ve velké míře podíleli - téměř 80% britského a francouzského obchodu s otroky v roce 1807 totiž pocházelo z (v té době na africkém kontinentu jediných) portugalských kolonií (od Biaferského zálivu, z Angoly a Mozambiku) (Illife, 2001: 165).

Ani zdravotní dopady kolonizace nebyly v Africe tak drastické, jako např. v Americe. Z důvodu geografického propojení Afriky, Asie a Evropy byli Afričané více odolní proti evropským nemocem, nežli izolovaní původní obyvatelé Ameriky, a nedocházelo tedy k importu chorob v takové míře. Dokonce Evropané některé nemoci regionálně vymítali (např. spavou nemoc v Kongu) (Illife, 2001: 289). Na druhou stranu však velmi výrazně přispěli k populační explozi na kontinentu zaváděním evropského zdravotnictví, což byl sám o sobě pozitivní dopad, avšak nebyl následován snižováním porodnosti (ta naopak díky lepší péči o matky a novorozence ještě vzrostla).

Environmentální dopady

Z environmentálních dopadů je nejvýraznějším kácení lesů (v důsledku - často nelegální - těžby dřeva, zisku zemědělské půdy pro pěstování monokulturních plodin na export, či z důvodu vyššího populačního tlaku). Také se změnila druhová skladba lesů v důsledku exportu vzácných dřevin (Ferro, 2007: 164). Vypalování lesů navíc ničí „plíce planety“, které dokáží pohlcovat oxid uhličitý. Energie a teplo, uvolněné ze spalování není využité, dochází také k uvolnění (zbytečných) emisí oxidu uhličitého do atmosféry.

6. Komparace úrovně rozvoje bývalých britských a francouzských kolonií

6. 1. Ekonomický rozvoj

V roce 1960 byla ekonomicky nejvyspělejší částí Britská východní Afrika, jež si svoji pozici v roce 2009 ještě více upevnila. Nejvýraznějšího ekonomického rozvoje v daném období dosáhl Maghrib, zatímco nejvyšší propad (z britsko-francouzské Afriky) zaznamenala Francouzská východní Afrika.

Tab. 5: HDP na osobu v roce 1960 a 2009 (v USD v konstantních cenách z roku 2000):

Pořadí	HDP na osobu v roce 1960 (v USD z roku 2000) – africký průměr 518,32 (100%)	Pořadí	HDP na osobu v roce 2009 (v USD - z roku 2000) - africký průměr 1 180,59 (100%)
1. Br. východní Afrika	839,37 (161,94)	1. Br. východní Afrika	2 741,53 (232,22)
2. Fr. rovníková Afrika	712,72 (137,51)	2. Maghrib	2 358,03 (199,73)
3. Br. Jižní Afrika	597,51 (115,28)	<i>Britská Afrika</i>	1 634,50 (138,45)
<i>Britská Afrika</i>	594,62 (114,72)	3. Br. jižní Afrika	1 542,93 (130,69)
4. Maghrib	539,30 (104,05)	4. Fr. rovníková Afrika	1 284,75 (108,82)
<i>Francouzská Afrika</i>	500,30 (96,52)	<i>Francouzská Afrika</i>	1 035,42 (87,70)
5. Fr. východní Afrika	409,11 (78,93)	5. Fr. západní Afrika	403,27 (34,16)
6. Fr. západní Afrika	344,89 (66,54)	6. Br. západní Afrika	372,11 (31,52)
<i>Ostatní Afrika</i>	323,35 (62,38)	7. Fr. východní Afrika	245,94 (20,83)
7. Br. západní Afrika	261,55 (50,46)	<i>Ostatní Afrika</i>	172,63 (14,62)

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Světové banky

Již před padesáti lety Britská Afrika v úrovni ekonomického rozvoje převyšovala Francouzskou (o více než 18%). Během posledních padesáti let byla tato disparita ještě zvýrazněna na 58%. Posledních 50 let tedy mělo jednoznačný trend – ekonomický rozvoj ještě více rozevřel propast mezi bývalými britskými a francouzskými státy Afriky (případně v obecnější rovině mezi chudšími a bohatšími zeměmi kontinentu). Z Francouzské Afriky zvýšil svoji relativní úroveň rozvoje pouze Maghrib (tedy jeho HDP rostlo rychleji, nežli HDP Afriky jako celku). Ostatní části zaznamenaly propad – nejvýraznější Francouzská východní Afrika, jež svůj podíl snížila z 79% na pouhých 21% afrického průměru (v jejím případě dokonce došlo za uvedené období k reálnému snížení HDP v konstantních cenách o téměř 40%!).

Tab. 6: Změna HDP na osobu v letech 1960 – 2009 (v konstantních cenách z roku 2005):

Pořadí	Celková změna HDP na osobu v letech 1960 – 2009 v % (konstantní ceny z roku 2010) – Afrika 127,77%
1. Maghrib	+337,24
2. Br. východní Afrika	+226,62
<i>Britská Afrika</i>	+174,88
3. Br. jižní Afrika	+158,23
<i>Francouzská Afrika</i>	+106,96
4. Fr. rovníková Afrika	+80,26
5. Br. západní Afrika	+42,27
6. Fr. západní Afrika	+16,93
7. Fr. východní Afrika	-39,88
<i>Ostatní Afrika</i>	-46,61

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Světové banky

Podle růstu HDP za posledních 50 let by se daly britsko-francouzské celky rozdělit do čtyř skupin – v první (dominantní) skupině je pouze Maghrib, ve druhé výrazně nadprůměrná Britská východní a nadprůměrná Britská jižní Afrika. Ve třetí (podprůměrné) skupině pak najdeme Francouzskou rovníkovou Afriku. Čtvrtou (zaostávající) skupinu tvoří obě části západní Afriky, a silně zaostávající Francouzská východní Afrika.

6. 2. Lidský rozvoj

V lidském rozvoji zažila Afrika v posledním půlstoletí opačný trend. Zatímco ekonomický rozvoj vedl k rozevírání nůžek mezi jednotlivými částmi Afriky, HDI naopak deficit smazával – rozdíl mezi relativní hodnotou HDI nejlepšího a nejhoršího celku činil v roce 1960 téměř 83%, zatímco v roce 2009 se snížil na necelých 52,5% (u ekonomického rozvoje došlo ke změně ze 111% na 218%). Také došlo k výraznému přiblížení mezi britskou a francouzskou částí – procentuální rozdíl se v letech 1960 – 2009 snížil z 27,34% na 9,48%. Pro srovnání vývoje za posledních 50 let nebyl použit HDI z roku 2010 proto, že v tomto roce došlo ke změně metodiky výpočtu, čímž by došlo k výraznému zkreslení údajů (africký HDI by se změnou metodiky z roku na rok „propadl“ o 23%).

Tab. 7: Index lidského rozvoje v letech 1960 a 2009:

Pořadí	HDI 1960 – Afrika 0,185 (100%)	Pořadí	HDI 2009 – Afrika 0,538 (100%)
1. Br. jižní Afrika	0,267 (144,48)	1. Maghrib	0,726 (134,94)
2. Maghrib	0,240 (129,87)	2. Br. východní Afrika	0,638 (118,59)
3. Fr. východní Afrika	0,237 (128,25)	Britská Afrika	0,574 (106,69)
Britská Afrika	0,217 (117,39)	3. Br. jižní Afrika	0,573 (106,51)
4. Br. východní Afrika	0,215 (116,42)	4. Fr. východní Afrika	0,546 (104,49)
5. Fr. rovníková Afrika	0,193 (104,22)	5. Fr. rovníková Afrika	0,528 (98,14)
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>0,166 (90,05)</i>	<i>Francouzská Afrika</i>	<i>0,523 (97,21)</i>
Ostatní Afrika	0,151 (81,94)	Ostatní Afrika	0,514 (95,54)
6. Br. západní Afrika	0,145 (78,46)	6. Br. západní Afrika	0,465 (86,43)
7. Fr. západní Afrika	0,114 (61,49)	7. Fr. západní Afrika	0,444 (82,53)

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 1994 a HDR 2009

O trendu srovnávání svědčí také pohled na dynamiku změny HDI – nejrychleji rostoucí celky uplynulých padesáti let se v roce 1960 nacházely na posledních místech pořadí – Britská i Francouzská západní Afrika (obě části zažily boom především v 90. letech, kdy za desetiletí zaznamenaly nárůst o 76 % respektive 83 %). Naopak nejnižší dynamiku zaznamenala před padesáti lety poměrně dominantní Britská jižní Afrika, a to především z důvodu šíření epidemie AIDS, díky níž dosahuje nejhoršího výsledku ze všech celků ve zdravotní složce Indexu lidského rozvoje (Očekávaná délka života při narození).

Zatímco se růst HDI Britské Afriky pohyboval pod průměrem, Francouzská Afrika zaznamenala nadprůměrné tempo růstu především díky Francouzské západní Africe a Maghribu, naopak Francouzská východní Afrika dosáhla druhého nejnižšího tempa, po Britské jižní Africe. Obecně lze říci, že (Britská i Francouzská) západní Afrika za uvedené období zaznamenala nejvyšší zlepšení ze všech regionů kontinentu, protože oba západoafrické celky obsadily první dvě místa v hodnocení dynamiky HDI.

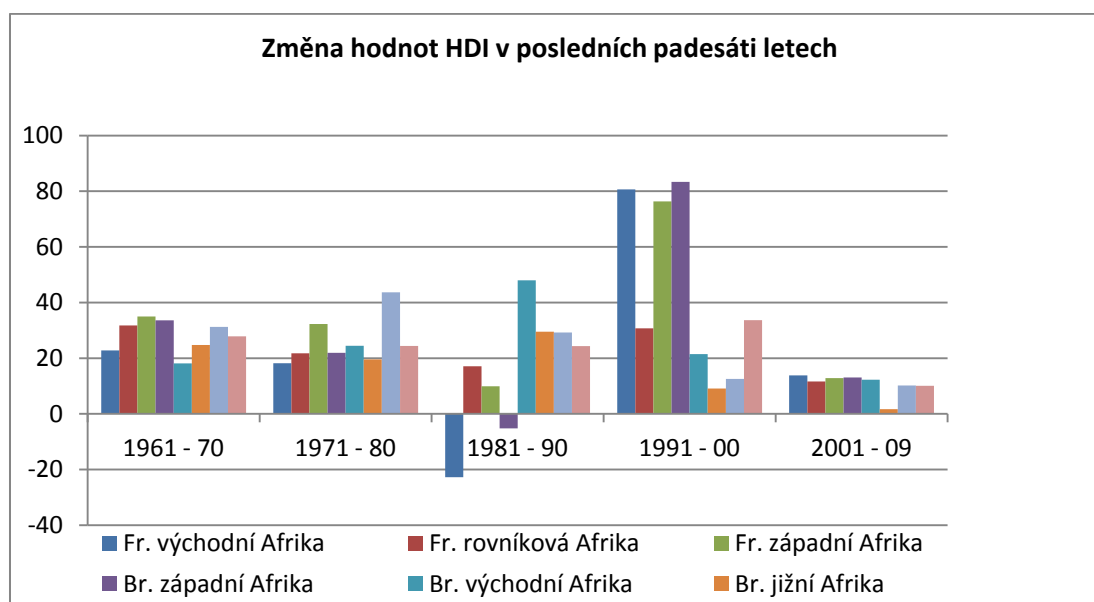
Tab. 8: Změna hodnoty Indexu lidského rozvoje v letech 1960 - 2009:

Pořadí	Celková změna HDI 1960 - 2009 v % - Afrika 191,08%
1. Fr. západní Afrika	290,55
Ostatní Afrika	239,48
2. Br. západní Afrika	220,34
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>213,98</i>
3. Maghrib	202,36
4. Br. východní Afrika	196,69
5. Fr. rovníková Afrika	174,14
<i>Britská Afrika</i>	<i>164,72</i>
6. Fr. východní Afrika	130,52
7. Br. jižní Afrika	114,54

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 1994 a HDR 2009

O vyrovnávací tendenci svědčí také to, že v každém desetiletí dosáhl nejvyššího nárůstu jiný celek – Francouzská západní Afrika (60. léta), Maghrib (70. léta), Britská východní Afrika (80. léta), Britská západní Afrika (90. léta) a Francouzská východní Afrika (nultá léta 21. století). Také je z grafu jasně patrné postupné snižování tempa růstu HDI v Britské jižní Africe od vrcholu v 80. letech, jež přesně odpovídá období, kdy se v Africe (nejvíce na jihu) začíná šířit vir HIV.

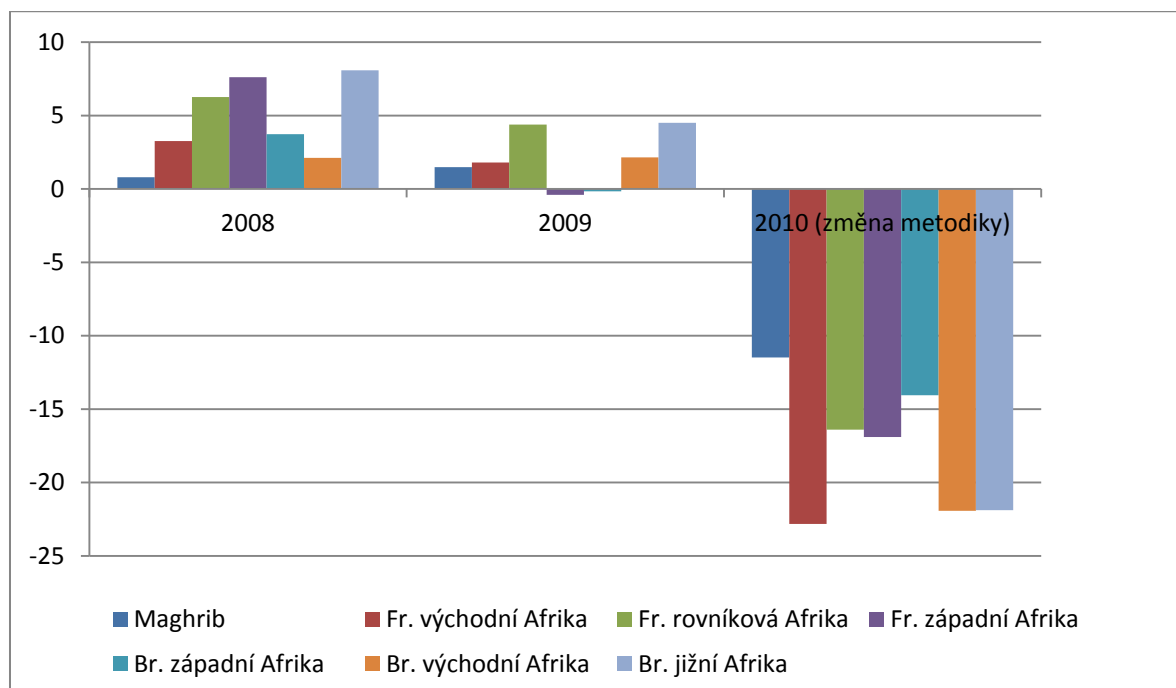
Graf 1: Změna hodnot HDI v jednotlivých dekadách let 1960 - 2009:

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 1994 a HDR 2009

Jakým způsobem by změna metodiky v roce 2010 ovlivnila výsledky Indexu lidského rozvoje jednotlivých částí Afriky je možné zjistit z následujícího grafu, v němž je možné vidět roční růst HDI v posledních 3 letech.

Graf 2: Roční změna HDI v letech 2008 - 2010:

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2007/2008, HDR 2009 a HDR 2010

Výrazný rozdíl mezi Britskou a Francouzskou Afrikou je ve struktuře HDI. Zatímco francouzská část kontinentu má strukturu s lehkou dominancí zdravotních a mírnou zaostalostí ekonomických ukazatelů vyrovnanou, v britské části výrazným způsobem dominuje vzdělanostní ukazatel.

Tab. 9: Struktura HDI 2009:

Indikátory HDI	Britská Afrika - hodnota indikátoru (hodnota indikátoru jako procento hodnoty HDI)	Francouzská Afrika - hodnota indikátoru (hodnota indikátoru jako procento hodnoty HDI)
Zdraví	0,503 (88%)	0,548 (105%)
Vzdělání	0,691 (120%)	0,530 (101%)
Ekonomika	0,548 (95%)	0,490 (94%)
HDI	0,574 (100%)	0,523 (100%)

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2009

Rozdíly ve struktuře HDI lze pozorovat také uvnitř souboru bývalých britských a francouzských kolonií. Podle struktury je můžeme rozdělit do 3 následujících skupin. První tvoří Maghrib a Francouzská západní Afrika (dominance zdravotního ukazatele, vyrovnaná vzdělanost a ekonomická situace), ve druhé skupině jsou obě části východní spolu s Britskou západní Afrikou (nejvyšší vzdělanost, nejnižší ekonomický index), třetí pak Francouzská rovníková a Britská jižní Afrika (nejvyšší vzdělanost, zaostávání zdravotního ukazatele). Z tabulky je také patrné, že nejvyrovnanějších hodnot dosahuje Maghrib, zatímco největší rozdíl (a také relativně nejhorší zdravotní a nejlepší ekonomický ukazatel ze všech) má Britská jižní Afrika.

Tab. 10: Rozdělení celků Britské a Francouzské Afriky do skupin podle struktury HDI 2009 (MAG = Maghrib, FZA = Fr. západní Afrika, BVA = Br. východní Afrika, FVA = Fr. východní Afrika, BZA = Br. západní Afrika, FRA = Fr. východní Afrika, BJA = Br. jižní Afrika):

1. sk.	MAG	FZA	2. sk.	BVA	FVA	BZA	3. sk.	FRA	BJA
Zdr.	109	115	Vzděl.	113	115	114	Vzděl.	112	132
Vzděl.	96	92	Zdr.	96	107	96	Ekon.	103	103
Ekon.	95	93	Ekon.	91	78	90	Zdr.	85	74

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2009

6. 3. Udržitelný rozvoj

Výslednou hodnotu UR tvoří aritmetický průměr hodnot jeho 4 pilířů – tedy sociálního, ekonomického, environmentálního a institucionálního. Jedná se o relativní úroveň rozvoje, tedy procentuální vyjádření dosažené úrovně v rámci afrického průměru. Výsledná hodnota nevyovídá nic o udržitelnosti či neudržitelnosti daného stavu, nýbrž pouze ukazuje, který celek dosáhl v rámci Afriky nejvyšší úrovně rozvoje.

Jak Britská tak Francouzská Afrika dosáhly v rámci Afriky nadprůměrné úrovně rozvoje. Přestože výsledný rozdíl činí pouze 2,6%, britská část afrického kontinentu zaznamenala v celkovém kontextu přeci jen výraznější a také mnohem vyrovnanější výsledky.

Tab. 11: Pořadí bývalých koloniálních celků podle relativní úrovně udržitelného rozvoje 2010:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	132,57
2. Br. jižní Afrika	120,32
3. Br. východní Afrika	108,23
<i>Britská Afrika</i>	<i>106,76</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>104,16</i>
4. Br. západní Afrika	98,99
5. Fr. západní Afrika	93,37
6. Fr. rovníková Afrika	92,62
7. Fr. východní Afrika	88,81
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>82,04</i>

Zdroj: vlastní výpočty autora

Lepších výsledků tedy dosáhla britská část, a to nejen v bilanci UR, ve které francouzskou předčila o již zmíněných 2,6%, nýbrž také ve většině pilířů a indikátorů. Ze 4 pilířů dosáhla Britská Afrika vyšší úrovně ve 2, ekonomický byl vyrovnaný (bilance indikátorů skončila 3-2 ve prospěch britské části, pro francouzskou však mluví celkový rozdíl hodnot všech pěti ekonomických indikátorů), pouze environmentální pilíř vyzněl bezvýhradně lépe pro Francouzskou Afriku.

Tab. 12: Srovnání výsledků Britské a Francouzské Afriky v jednotlivých indikátorech:

Pilíř	Počet indikátorů, v nichž dosáhla Britská Afrika lepších výsledků	Počet indikátorů, v nichž dosáhla Francouzská Afrika lepších výsledků	Celkový rozdíl relativních hodnot všech pěti indikátorů v daném pilíři
Institucionální	4	1	+55,99
Sociální	4	1	+35,12
Ekonomický	3	2	-14,36
Environmentální	2	3	-24,61
Celkem	13	7	+52,14

Zdroj: vlastní výpočty autora

Nejvyšších rozdílů mezi oběma částmi Afriky bylo dosaženo v indexech multidimenzionální chudoby, genderu a rozšíření mobilů a internetu. Nejmenší rozdíly jsou naopak ve svobodě tisku, v plnění MDG's či v lidském rozvoji. Také je jasně patrná dominance britské části v institucionálních a sociálních aspektech rozvoje, zatímco francouzská dosahuje lepších výsledků v aspektech environmentálních.

Tab. 13: Srovnání rozdílů mezi hodnotami jednotlivých indikátorů v Britské a Francouzské Africe:

Indikátor (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Rozdíl (hodnota Britské Afriky minus hodnota Francouzské Afriky)
1. Multidimenzionální index chudoby	+36,04
2. Index genderové spravedlnosti	+27,98
3. Rozšíření mob. telefonů a přístupu k internetu	+25,16
4. Index svobody	+20,34
5. Index demokracie	+18,69
6. Globální index blahobytu	+13,89
7. Globální index inovací	+10,08
8. Index lidské chudoby	+8,91
9. Spokojenost se svobodou projevu	+2,34
10. Index vnímání korupce	+2,23
11. Funkce sociálního blahobytu	+1,92
12. Index lidského rozvoje	+1,17
13. Panel udržitelnosti	+1,08
14. Index svobody tisku	-0,28
15. Index environmentální udržitelnosti	-4,90
16. Procento obyvatel pod národní hranicí chudoby	-7,21
17. Ekologická stopa	-14,63
18. Index zhroucených států	-16,60
19. Index šťastné planety	-20,05
20. Kombinovaný poměr růstu HDP a inflace	-54,02

Zdroj: vlastní výpočty autora

Z 20 indikátorů dosáhla Britská Afrika v 13 z nich vyšších hodnot, nežli Francouzská (ta tedy dosáhla lepších hodnot pouze ve zbylých 7 indikátorech). V 18 z 20 případů byla úroveň indikátoru Britské Afriky nad africkým průměrem, zatímco Francouzská Afrika se nad průměr dostala méně často - pouze ve 12 případech. Nejvyšší výsledek zaznamenaly obě části shodně v ekonomickém pilíři - zatímco francouzská část v Kombinovaném poměru růstu HDP a inflace (145,62%), britská v Multidimenzionálním indexu chudoby (129,12%). Naopak nejnižší hodnotu dosáhla britská část v hodnocení Ekologické stopy (89,62%), zatímco francouzská v Indexu genderové spravedlnosti (84,72%). Také se ukázalo, že Britská Afrika dosahuje výrazně vyrovnanějších hodnot (rozdíl nejvyšší a nejnižší hodnoty téměř 40%), zatímco Francouzská Afrika má rozpětí mezi maximem a minimem extrémnější (rozdíl činí více než 60%).

Tab. 14: Srovnání hodnot jednotlivých indikátorů v Britské a Francouzské Africe:

Britská Afrika (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální)	Hodnota indikátoru jako procento afrického průměru	Francouzská Afrika (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální)	Hodnota indikátoru jako procento afrického průměru
1. Multidimenzionální index chudoby	129,12	1. Kombinovaný poměr růstu HDP a inflace	145,62
2. Rozšíření mob. telefonů a přístupu k internetu	121,41	2. Index šťastné planety	118,08
3. Funkce sociálního blahobytu	118,45	3. Index zhroutených států	116,81
4. Index svobody	113,64	4. Funkce sociálního blahobytu	116,53
5. Index genderové spravedlnosti	112,70	5. Procento obyvatel pod národní hranicí chudoby	112,60
6. Index demokracie	111,11	6. Index lidského rozvoje	106,54
7. Globální index blahobytu	108,13	7. Index environmentální udržitelnosti	105,73
8. Index lidského rozvoje	107,71	8. Panel udržitelnosti	104,57
9. Index lidské chudoby	106,03	9. Ekologická stopa	104,25
10. Panel udržitelnosti	105,65	10. Index svobody tisku	102,89
11. Procento obyvatel pod národní hranicí chudoby	105,39	11. Spokojenost se svobodou projevu	102,78
12. Spokojenost se svobodou projevu	105,12	12. Index vnímání korupce	101,12
13. Globální index inovací	104,56	13. Index lidské chudoby	97,12
14. Index vnímání korupce	103,35	14. Rozšíření mob. telefonů a přístupu k internetu	96,25
15. Index svobody tisku	102,61	15. Globální index inovací	94,48
16. Index environmentální udržitelnosti	100,83	16. Globální index blahobytu	94,24
17. Index zhroutených států	100,21	17. Index svobody	93,30
18. Index šťastné planety	98,03	18. Multidimenzionální index chudoby	93,08
19. Kombinovaný poměr růstu HDP a inflace	91,60	19. Index demokracie	92,42
20. Ekologická stopa	89,62	20. Index genderové spravedlnosti	84,72

Zdroj: vlastní výpočty autora

6. 3. 1. Sociální dimenze UR

Sociální dimenze udržitelného rozvoje se v této práci skládá z pěti indikátorů - Indexu lidského rozvoje, svobody, vnímání korupce, zhroutených států a genderové spravedlnosti. V této dimenzi dosáhla lepších výsledků Britská Afrika - všechny 3 britské celky dosáhly výsledků lepších nežli africký průměr. Především Britská jižní Afrika v této dimenzi dominuje, naopak Francouzská rovníková Afrika poměrně výrazně zaostává.

Tab. 15: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně sociální dimenze udržitelného rozvoje:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	133,19
2. Maghrib	119,76
3. Fr. východní Afrika	113,31
<i>Britská Afrika</i>	<i>107,52</i>
4. Br. západní Afrika	102,74
5. Br. východní Afrika	100,94
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>100,50</i>
6. Fr. západní Afrika	93,52
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>83,56</i>
7. Fr. rovníková Afrika	75,05

Zdroj: vlastní výpočty autora

A) Index lidského rozvoje (HDI, 2010)

Každoročně jej sestavuje UNDP (od roku 2010 byla upravena metodika). Skládá se ze tří složek, z nichž každá má stejnou (tedy třetinovou) váhu – index očekávané délky života při narození, index HNP na osobu podle parity kupní síly a index vzdělání, tedy kombinovaný poměr střední a očekávané délky edukace.

Tab. 16: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu lidského rozvoje:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	147,90
2. Br. východní Afrika	113,32
3. Br. jižní Afrika	110,75
<i>Britská Afrika</i>	<i>107,71</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>106,54</i>
4. Fr. východní Afrika	101,40
5. Br. západní Afrika	99,30
6. Fr. rovníková Afrika	95,33
7. Fr. západní Afrika	82,94
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>74,07</i>

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2010

B) Index svobody (2010)

Pro účely této práce byl sestaven ze tří stejně vážených indexů – Index ekonomické svobody (Heritage Foundation, 2010), Index politických a civilních práv (Freedom House, 2010).

Tab. 17: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu svobody:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	134,45
<i>Britská Afrika</i>	<i>113,64</i>
2. Br. západní Afrika	113,64
3. Fr. západní Afrika	107,18
4. Br. východní Afrika	103,35
5. Fr. východní Afrika	96,17
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>93,30</i>
6. Maghrib	88,52
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>77,99</i>
7. Fr. rovníková Afrika	63,40

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Heritage Foundation a Freedom House

C) Index vnímání korupce (CPI, 2010)

Každoročně tento žebříček sestavuje nevládní organizace Transparency International spolu s Gottingenskou univerzitou v Německu. Index je sestaven jako průměr průzkumů veřejného mínění mezi zástupci podnikatelské sféry, analytiky a zástupci odborné veřejnosti.

Tab. 18: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu vnímání korupce:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	142,75
2. Maghrib	122,30
<i>Britská Afrika</i>	<i>103,35</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>101,12</i>
3. Br. západní Afrika	97,40
4. Fr. východní Afrika	97,03
5. Fr. západní Afrika	95,91
6. Br. východní Afrika	92,19
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>90,71</i>
7. Fr. rovníková Afrika	76,58

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Transparency International

D) Index zhroutených států (FSI, 2010)

Každoroční hodnocení zemí organizací Fund for Peace obsahuje celkem 12 indikátorů ve 3 skupinách – 4 společenské (demografická situace, uprchlictví, legalita extremistických skupin, útlak), 2 ekonomické (nerovnost, ekonomický pokles) a 6 politických (kriminalita státu, veřejné služby, lidská práva, bezpečnostní aparát, mocenské elity a zahraniční intervence).

Tab. 19: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu zhroutených států:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	151,37
2. Br. jižní Afrika	142,48
3. Fr. východní Afrika	136,26
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>116,81</i>
4. Fr. západní Afrika	106,15
<i>Britská Afrika</i>	<i>100,21</i>
5. Br. východní Afrika	93,07
6. Br. západní Afrika	87,27
Ostatní Afrika	80,80
7. Fr. rovníková Afrika	69,32

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Fund For Peace

E) Index genderové spravedlnosti (GEI, 2012 – pro roky 2010 a 2011 nebyly dostupné všechny potřebné údaje)

Social Watch vyvinul tento index pro sledování nerovného postavení mužů a žen ve společnosti. Index má 3 části a 10 indikátorů – 4 indikátory vzdělání (gramotnost, nástup na základní, na střední a na vysokou školu), 2 ekonomické (míra ekonomické aktivity a odhadovaný příjem) a 4 indikátory postavení ve společnosti (procento žen v technických pozicích, v managementu a vedení vládních úřadů, v parlamentu, a v ministerských pozicích).

Tab. 20: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu genderové spravedlnosti:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Fr. východní Afrika	135,71
2. Br. jižní Afrika	135,52
3. Br. západní Afrika	116,07
<i>Britská Afrika</i>	<i>112,70</i>
4. Br. východní Afrika	102,78
Ostatní Afrika	94,25
5. Maghrib	88,69
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>84,72</i>
6. Fr. západní Afrika	75,40
7. Fr. rovníková Afrika	70,63

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Social Watch

6. 3. 2. Ekonomická dimenze UR

Pět indikátorů ekonomické dimenze udržitelného rozvoje zahrnuje Funkci sociálního blahobytu, Kombinovaný poměr ekonomického růstu a inflace, Multidimenzionální index chudoby, Počet obyvatel žijící pod národní hranicí chudoby a Index lidské chudoby.

Tab. 21: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně ekonomické dimenze udržitelného rozvoje:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Magrhib	177,04
2. Br. východní Afrika	125,10
3. Br. jižní Afrika	124,10
Francouzská Afrika	112,99
Britská Afrika	110,12
4. Fr. rovníková Afrika	109,26
5. Fr. západní Afrika	91,26
6. Br. západní Afrika	87,51
Ostatní Afrika	76,19
7. Fr. východní Afrika	57,46

Zdroj: vlastní výpočty autora

A) Funkce sociálního blahobytu (SWF - HDP 2010, Giniho index 2009 – pro rok 2010 nebyly dostupné všechny potřebné údaje)

HDP je jako ukazatel ekonomické prosperity stále nejvíce používán, přestože již byly definovány přesnější ukazatele (např. Index trvale udržitelného ekonomického blahobytu – Index of Sustainable Economic Welfare, ISEW) (Nováček, 2010: 259), užívány jsou však pouze výjimečně. Proto je jejich výpočet omezen pouze na vybrané příkladové (především vyspělé) země (např. USA, Velká Británie, Německo či Itálie) (Ščasný a kol., 2000: 54). V této práci je tedy hrubý domácí produkt nahrazen alespoň Funkcí sociálního blahobytu (Social Welfare Function), která nezohledňuje pouze Hrubý domácí produkt na osobu podle parity kupní síly, nýbrž také Giniho index nerovnosti distribuce příjmů. Hodnota Funkce sociálního blahobytu se pak vypočte takto: $SWF = HDP \times (1-GINI)$.

Tab. 22: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Funkce sociálního blahobytu:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	256,13
2. Br. jižní Afrika	179,75
3. Br. východní Afrika	132,45
<i>Britská Afrika</i>	<i>118,45</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>116,53</i>
4. Fr. rovníková Afrika	84,62
5. Br. západní Afrika	75,90
6. Fr. západní Afrika	47,60
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>39,66</i>
7. Fr. východní Afrika	32,27

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Světové banky

B) Kombinovaný poměr ročního růstu HDP a inflace (1990 – 2007)

Původně měl být tímto indikátorem čistý růst HDP (tedy takový, od něž je odečtena míra inflace), ale vzhledem k tomu, že drtivou většinu afrických zemí (jedinou výjimkou je Rovníková Guinea) v daném období zasáhla silná inflace (ve dvou případech dokonce hyperinflace) a mírný hospodářský růst, byly by výsledky ovlivněny. Proto byl tento indikátor vypočten tak, že se hodnotila zvlášť relativní míra růstu HDP (tedy v procentech), a zvlášť relativní míra inflace, z nichž byl poté vypočten aritmetický průměr. Z důvodu hyperinflace v Angole a Demokratické republice Kongo, dosahující přes 300%, byly tyto státy z průměru vyřazeny za prvé proto, že se v obou případech nejedná o britské ani francouzské kolonie. Za druhé jejich hodnoty silně zkreslovaly výsledky (průměrná roční inflace v Africe činila 12,50%, při zahrnutí těchto dvou zemí to bylo 39,79%), za třetí nedošlo k ovlivnění celkových výsledků těchto zemí, protože by se jejich procentuální podíl v tomto indikátoru pohyboval v záporných hodnotách, a v souhrnném indikátoru by byl stejně brán jako nulový. Pro názornost je v závorce uveden procentuální průměr zahrnující výsledky obou výše zmíněných států.

Tab. 23: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Kombinovaného poměru ročního růstu HDP a roční míry inflace:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Fr. západní Afrika	172,45 (157,32)
2. Maghrib	171,91 (156,76)
3. Fr. rovníková Afrika	167,11 (157,04)
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>145,62 (155,52)</i>
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>136,41 (2,8)</i>
4. Br. východní Afrika	121,59 (144,96)
<i>Britská Afrika</i>	<i>91,60 (138,58)</i>
5. Br. jižní Afrika	69,55 (139,68)
6. Br. západní Afrika	68,04 (130,04)
7. Fr. východní Afrika	31,49 (139,50)

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2009

C) Multidimenzionální index chudoby (MPI, 2010)

Tento index byl vyvinut Oxfordskou univerzitou (Oxford Poverty and Human Development Initiative – OPHI). Skládá se ze tří dimenzí a 10 indikátorů – zdraví (výživa, dětská mortalita), vzdělání (průměrný počet let strávených ve škole, počet dětí navštěvujících školu) a životní standard (přístup k elektřině, pitné vodě, kanalizaci, pevné podlaze, palivu na vaření a majetku). Výsledný index se skládá ze součinu dvou ukazatelů – procenta chudých lidí (strádají alespoň v 30% daných vážených indikátorů) a tzv. průměrnou intenzitou strádání.

Tab. 24: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Multidimenzionálního indexu chudoby:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	182,04
2. Br. jižní Afrika	166,60
3. Br. východní Afrika	145,55
<i>Britská Afrika</i>	<i>129,12</i>
4. Br. západní Afrika	94,93
5. Fr. rovníková Afrika	93,96
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>93,08</i>
6. Fr. západní Afrika	82,26
7. Fr. východní Afrika	73,12
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>43,50</i>

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Oxford Univerzity

D) Procento obyvatel pod národní hranicí chudoby (2010)

Tento indikátor sleduje Světová banka, a je publikován v každoroční zprávě Světové rozvojové indikátory (World Development Indicators, WDI 2010). Ukazuje procento obyvatel, které je příjmově chudé (hranice chudoby je určována výší příjmů domácností – je to tedy čistě ekonomická chudoba, která nebere v úvahu její další aspekty).

Tab. 25: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Procenta obyvatel pod hranicí chudoby:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	156,79
2. Br. východní Afrika	115,72
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>112,60</i>
<i>Britská Afrika</i>	<i>105,39</i>
3. Fr. rovníková Afrika	104,22
4. Br. západní Afrika	99,86
5. Br. jižní Afrika	94,73
6. Fr. západní Afrika	91,97
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>72,28</i>
7. Fr. východní Afrika	51,09

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat WDI 2010

E) Index lidské chudoby (HPI, 2009)

Byl vyvinut Rozvojovým programem OSN (UNDP). HPI-1 Tedy index pro rozvojové země) se skládá ze tří indikátorů – pravděpodobnost nedožití se 40 let, negramotnost dospělých a nevážený průměr procentního podílu obyvatel bez trvalého přístupu k nezávadné vodě a procentního podílu podvyživených dětí mladších pěti let.

Tab. 26: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu lidské chudoby:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	118,34
2. Br. východní Afrika	110,18
3. Br. jižní Afrika	109,84
<i>Britská Afrika</i>	<i>106,03</i>
4. Fr. východní Afrika	99,33
5. Br. západní Afrika	98,80
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>97,12</i>
6. Fr. rovníková Afrika	96,41
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>89,10</i>
7. Fr. západní Afrika	82,03

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2009

6. 3. 3. Environmentální dimenze UR

Environmentální dimenze udržitelného rozvoje v této práci zahrnuje následujících 5 indikátorů – Index environmentální udržitelnosti, Panel udržitelnosti, Globální index blahobytu, Ekologickou stopu a Index šťastné planety.

Tab. 27: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně environmentální dimenze UR:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	118,88
2. Fr. východní Afrika	109,75
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>105,37</i>
3. Br. východní Afrika	102,05
4. Fr. rovníková Afrika	100,97
<i>Britská Afrika</i>	<i>100,45</i>
5. Br. jižní Afrika	99,72
6. Br. západní Afrika	99,28
7. Fr. západní Afrika	93,72
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>93,35</i>

Zdroj: vlastní výpočty autora

A) Index environmentální udržitelnosti (ESI, 2005)

Index vydávají společně Yaleská a Kolumbijská univerzita. Celkem se skládá ze 76 indikátorů rozdělených do 5 okruhů (stav a zatížení životního prostředí, závislost a citlivost člověka na vnější vlivy, zapojení do mezinárodní spolupráce, sociální a institucionální kapacita).

Tab. 28: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu environmentální udržitelnosti:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Fr. rovníková Afrika	113,24
2. Fr. východní Afrika	110,23
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>105,73</i>
3. Fr. západní Afrika	104,94
4. Br. jižní Afrika	103,58
5. Br. západní Afrika	101,73
6. Maghrib	101,65
<i>Britská Afrika</i>	<i>100,83</i>
7. Br. východní Afrika	98,99
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>91,52</i>

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Yale Center for Environmental Law and Policy

B) Panel udržitelnosti (DS, 2010)

Sestavuje Divize OSN pro udržitelný rozvoj (UN DSD). Skládá se z 45 indikátorů, které sledují plnění Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals – MDG's).

Tab. 29: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Panelu udržitelnosti:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	149,57
2. Br. jižní Afrika	126,52
3. Br. východní Afrika	119,35
<i>Britská Afrika</i>	<i>105,65</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>104,57</i>
4. Fr. východní Afrika	91,09
5. Fr. západní Afrika	83,70
6. Fr. rovníková Afrika	83,04
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>81,96</i>
7. Br. západní Afrika	78,91

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat UN DSD

C) Globální index blahobytu (GWI, 2010)

Gallupův institut provádí mezi občany průzkumy ve 4 oblastech – ekonomika, náboženství, migrace a duševní pohoda. Podle těchto průzkumů, ve kterých lidé sami hodnotí svoji životní situaci, jsou následně rozčleněni do 3 skupin – ti kteří prosperují, přežívají a trpí.

Tab. 30: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Globálního indexu blahobytu:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	136,13
2. Br. západní Afrika	125,98
3. Maghrib	112,92
<i>Britská Afrika</i>	<i>108,13</i>
4. Fr. rovníková Afrika	97,80
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>94,24</i>
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>86,55</i>
5. Br. východní Afrika	83,65
6. Fr. východní Afrika	76,96
7. Fr. západní Afrika	68,43

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Gallupova institutu

D) Ekologická stopa (EF, 2010)

Byla vyvinuta Univerzitou v Britské Kolumbii na počátku 90. let. Ekologická stopa je plochou tzv. ekologicky produktivní země (včetně jezer, řek, oceánů, atd.), kterou člověk ročně potřebuje k zajištění všech zdrojů a k likvidaci odpadů.

Tab. 31: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Ekologické stopy:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Fr. východní Afrika	133,96
Ostatní Afrika	122,45
2. Fr. rovníková Afrika	117,92
3. Fr. západní Afrika	112,26
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>104,25</i>
4. Br. východní Afrika	102,74
5. Br. západní Afrika	90,47
<i>Britská Afrika</i>	<i>89,62</i>
6. Maghrib	77,45
7. Br. jižní Afrika	54,91

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat Global Footprint Network

E) Index šťastné planety (HPI, 2006)

Index byl vytvořen londýnskou nevládní organizací The New Economics Foundation. Skládá se ze tří indikátorů – Očekávaná délka života, Ekologická stopa a spokojenost v životě. Sleduje tedy efektivnost dané společnosti – průměrné množství let šťastného života na jednotku spotřebovaných přírodních zdrojů.

Tab. 32: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu šťastné planety:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	152,79
2. Fr. východní Afrika	136,51
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>118,08</i>
3. Br. východní Afrika	105,50
4. Br. západní Afrika	99,31
5. Fr. západní Afrika	99,28
<i>Britská Afrika</i>	<i>98,03</i>
6. Fr. rovníková Afrika	92,83
Ostatní Afrika	84,28
7. Br. jižní Afrika	77,44

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat The New Economic Foundation

6. 3. 4. Institucionální dimenze UR

Institucionální dimenze udržitelného rozvoje v této práci zahrnuje Index demokracie, Spokojenost občanů se svobodou projevu, Index svobody tisku, Rozšíření mobilních telefonů a přístupu k internetu mezi obyvatelstvem a Globální index inovací.

Tab. 33: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně institucionální dimenze UR:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	124,25
2. Maghrib	114,59
<i>Britská Afrika</i>	<i>108,96</i>
3. Br. západní Afrika	106,41
4. Br. východní Afrika	104,84
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>97,76</i>
5. Fr. západní Afrika	94,99
6. Fr. rovníková Afrika	85,20
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>75,07</i>
7. Fr. východní Afrika	74,71

Zdroj: vlastní výpočty autora

A) Index demokracie (DI, 2010)

Každoročně vydává The Economist Intelligence Unit. Skládá se z 5 složek – volební proces a pluralismus, fungování vlády, účast na politickém životě, politická kultura a civilní práva.

Tab. 34: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu demokracie:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	161,87
<i>Britská Afrika</i>	<i>111,11</i>
2. Fr. západní Afrika	103,54
3. Br. východní Afrika	101,77
4. Fr. východní Afrika	97,47
5. Br. západní Afrika	96,72
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>92,42</i>
6. Maghrib	88,38
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>81,82</i>
7. Fr. rovníková Afrika	67,17

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat The Economist Intelligence Unit

B) Spokojenost se svobodou projevu (2009)

Vydáno UNDP ve Zprávě o lidském rozvoji. Udává procentuální počet obyvatel, kteří jsou v dané zemi spokojeni se svobodou vyjadřování.

Tab. 35: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Spokojenosti se svobodou projevu:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	122,44
2. Fr. západní Afrika	109,74
3. Br. východní Afrika	107,06
4. Fr. rovníková Afrika	106,87
5. Maghrib	105,34
<i>Britská Afrika</i>	<i>105,12</i>
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>102,78</i>
6. Br. západní Afrika	93,86
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>83,98</i>
7. Fr. východní Afrika	59,74

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat HDR 2009

C) Index svobody tisku (PFI, 2009)

Každoročně vydává organizace Reportéři bez hranic (Reporters Without Borders - RWB). Index je založen na odpovědích v průzkumech, zaslaných novinářům se členstvím v RWB a partnerských organizacích, právníků či obhájců lidských práv. Nejdůležitější otázky jsou na přímé útoky na novináře či média, nepřímé útoky jako nátlak či výhrůžky. Tento index tedy vypovídá výhradně o svobodě tisku dané země, nikoliv o jeho kvalitě.

Tab. 36: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu svobody tisku:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	119,34
2. Fr. západní Afrika	113,25
3. Fr. rovníková Afrika	103,89
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>102,89</i>
<i>Britská Afrika</i>	<i>102,61</i>
4. Br. východní Afrika	100,03
5. Br. západní Afrika	97,28
6. Fr. východní Afrika	93,50
<i>Ostatní Afrika</i>	<i>90,57</i>
7. Maghrib	90,31

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat organizace Reportéři bez hranic

D) Rozšíření mobilních telefonů a přístupu k internetu mezi obyvatelstvem (2008)

Údaje o pokrytí obyvatelstva mobilními telefony a internetovým připojením jsou publikovány ve Zprávě o lidském rozvoji. Výsledný index je průměrem obou hodnot.

Tab. 37: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně indikátoru Rozšíření mobilních telefonů a přístupu k internetu mezi obyvatelstvem:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Maghrib	195,01
2. Br. západní Afrika	137,79
<i>Britská Afrika</i>	<i>121,41</i>
3. Br. východní Afrika	115,62
4. Br. jižní Afrika	104,51
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>96,25</i>
5. Fr. západní Afrika	58,54
6. Fr. rovníková Afrika	48,27
Ostatní Afrika	33,00
7. Fr. východní Afrika	28,74

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat organizace HDR 2010

E) Globální index inovací (GII, 2011 – pro rok 2010 nebyly dostupné všechny potřebné údaje)

Každoročně vydává INSEAD (INStitut Européen d'ADministration des Affaires). Skládá se z 5 vstupních (instituce, lidský kapitál a výzkum, infrastruktura, tržní vyspělost a obchodní vyspělost) a 2 výstupních pilířů (vědecké a tvůrčí výstupy), které zachycují příznivé prostředí pro inovace.

Tab. 38: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Globálního indexu inovací:

Pořadí	Procentuální podíl (Afrika = 100%)
1. Br. jižní Afrika	113,11
2. Br. západní Afrika	106,41
<i>Britská Afrika</i>	<i>104,56</i>
3. Fr. rovníková Afrika	99,81
4. Br. východní Afrika	99,70
<i>Francouzská Afrika</i>	<i>94,48</i>
5. Fr. východní Afrika	94,11
6. Maghrib	93,89
7. Fr. západní Afrika	89,89
Ostatní Afrika	86,00

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat INSEAD

7. Analýza odlišností v dosažené úrovni rozvoje „Britské“ a „Francouzské“ Afriky

7. 1. Odlišnosti v dosažené úrovni rozvoje mezi Britskou a Francouzskou Afrikou

Francouzská praxe přímé správy a snaha o určitý stupeň asimilace s metropolí je dodnes patrná především v politické a ekonomické provázanosti s bývalými africkými koloniemi. Jako důkaz tvrzení může posloužit pohled na zahraniční obchod, rozvojovou spolupráci či imigraci.

Tab. 39: Tři největší dovozní a vývozní obchodní partneři jednotlivých celků Francouzské Afriky:

Vývoz z Francouzské Afriky				Dovoz do Francouzské Afriky			
Maghrib	Fr. východní Afrika	Fr. rovníková Afrika	Fr. západní Afrika	Maghrib	Fr. východní Afrika	Fr. rovníková Afrika	Fr. západní Afrika
USA	Francie	USA	Německo	Francie	Čína	Francie	Francie
Francie	Somálsko	Čína	USA	Itálie	Indi	Čína	Čína
Itálie	USA	Francie	Nizozemsko	Španělsko	S. Arábie	USA	Nigérie

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat CIA

Tab. 40: Tři největší dovozní a vývozní obchodní partneři jednotlivých celků Britské Afriky:

Vývoz z Britské Afriky			Dovoz do Britské Afriky		
Br. západní Afrika	Br. východní Afrika	Br. jižní Afrika	Br. západní Afrika	Br. východní Afrika	Br. jižní Afrika
USA	Čína	USA	Čína	Čína	Čína
Brazílie	Japonsko	Japonsko	Nizozemsko	USA	Německo
Indie	Itálie	Německo	USA	S. Arábie	USA

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat CIA

Zatímco francouzský podíl na zahraničním obchodu s bývalými vlastními koloniemi činí 14,2%, britský pouhých 2,3%. V zahraničním obchodu Afriky pokračuje trend rostoucího podílu Číny (především v Britské Africe, z francouzských částí je její podíl výraznější zatím pouze ve Francouzské východní Africe).

Výrazný rozdíl je také v zahraniční rozvojové spolupráci (RS), v níž francouzský podíl v bývalých francouzských koloniích Afriky činí 31,8%, zatímco britský v bývalých britských koloniích pouze 8,6%.

Tab. 41: Procentuální podíl rozvojové spolupráce Francie a Velké Británie v jednotlivých celcích Britské a Francouzské Afriky:

Bývalý koloniální celek	Podíl RS Francie na celkové RS v %	Podíl RS V. Británie na celkové RS v %
Maghrib	44,99	1,76
Fr. východní Afrika	26,14	2,90
Fr. rovníková Afrika	35,56	2,43
Fr. západní Afrika	28,46	2,73
Francouzská Afrika	31,81	2,55
Br. západní Afrika	2,77	11,64
Br. východní Afrika	5,36	7,40
Br. jižní Afrika	3,52	8,79
Britská Afrika	4,39	8,59

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat OECD

Britům se naproti tomu díky svému důrazu na volný trh povedlo lépe zapojit své bývalé kolonie do světového obchodu (se všemi výhodami i nevýhodami, které z toho plynou). Tento fakt dokládá řada ukazatelů - např. HDP na osobu podle parity kupní síly, který je v Britské Africe o 67% vyšší než v Africe francouzské. Tento fakt se také projevuje ve vyšším materiálním zabezpečení obyvatel (Rozšíření mobilních telefonů a internetu, přístup k pitné vodě, a jiné).

Díky vzrůstajícímu ekonomickému rozvoji také v BA dochází k rychlejšímu tempu snižování porodnosti a emigrace (za posledních 15 let se přirozený přírůstek snížil o 22%, zatímco ve FA o 11%, emigrace se za stejnou dobu snížila o 76% v britské, a zvýšila o 450% ve francouzské Africe. Náklady na založení firmy jako procento HDP na osobu jsou v britské části 3x nižší, než ve francouzské. S touto liberalizací ekonomiky úzce souvisí také určitá liberalizace společnosti, která se projevuje vysokými Indexy svobody, demokracie, genderové rovnosti (v BA berou muži v průměru 1,9x vyšší plat než ženy, zatímco ve FA 2,2x) či inovací (procento certifikace patentů ve vlastnictví místních firem v BA činí 17,4%, zatímco ve FA pouze 8,4%). Díky liberalizaci je také v britské části Afriky výrazně nižší míra korupce (35% firem muselo dát úřadům v posledním roce úplatek v britské části Afriky, zatímco ve francouzské to bylo téměř 2x tolik - 64%). Také do otevřenější ekonomiky směřuje více přímých zahraničních investic (v průměru 241 milionů dolarů ročně do každé bývalé britské kolonie, zatímco do francouzských pouze 130 milionů).

Na stranu druhou sebou však ekonomický rozvoj britské části kontinentu nese také negativa, jako je výrazně vyšší ekologická zátěž - Ekologická stopa, emise oxidu uhličitého, oxidů dusíku, metanu, emise ostatních skleníkových plynů (jež jsou 4x vyšší v BA), procento

druhů ohrožených extinkcí (o polovinu vyšší v britské části kontinentu), atd. Dalším negativem jsou velké (a stále se zvyšující) rozdíly v příjmech bohatších a chudších obyvatel (podíl příjmů „horních a dolních“ deseti procent obyvatel činí ve FA 13,82, zatímco v BA je téměř o polovinu vyšší – 19,15). V environmentální oblasti však lze v BA najít dvě pozitiva – díky vyšší úrovni demokracie dosahuje lepší územní ochrany přírody (14,2% rozlohy chráněná území, zatímco ve FA 9,1), a také je v britské části kvalitnější infrastruktura, jež se projevuje např. nižšími ztrátami při přenosu energie (9,4%, zatímco ve FA činí ztráty 14,4% transportovaného množství).

Ekonomika Britské Afriky je také mnohem více závislá na remitencích, které v průměru činí 4,74% hrubého domácího produktu (ve Francouzské Africe 2,96%). Na druhou stranu je struktura remitencí více diverzifikována – 38% pochází z Evropy, 28% z Afriky, 20% ze Severní Ameriky a 7% z Asie (zbylých 7% připadá na Latinskou Ameriku, Karibik a Oceánii). Francouzská Afrika je silně závislá na remitencích z Evropy – 57% pochází právě odsud, 36% z Afriky (o zbylých 7% se dělí Severní Amerika, Asie, Latinská Amerika, Karibik a Oceánie).

7. 1. 1. Maghrib

Ve srovnání s ostatními britsko-francouzskými celky na kontinentu dosáhl Maghrib nejvyšší úrovně UR. Spolu s Britskou jižní Afrikou výrazně předčily ostatní části. Maghrib dosáhl vyrovnaných výsledků – 9x z 20 indikátorů byl hodnocen nejlépe (minimálně jednou v každém pilíři). Celkem dosáhl na první místo v ekonomickém a environmentálním pilíři, ve zbylých dvou obsadil druhou příčku za Britskou jižní Afrikou. Přes tuto vyrovnanost z pohledu srovnání s ostatními částmi však při pohledu na procentuální podíl přeci jen dosahoval nejvýraznějších rozdílů ze všech celků – nejlepší ekonomický a nejhorší institucionální dělilo téměř 62,5%. Právě v ekonomickém pilíři, v němž zaznamenal 4x z 5 indexů nejlepší místo, dosáhl nejvyššího procentuálního podílu ze všech pilířů i celků (v hodnocení tohoto pilíře měl před druhou Britskou jižní Afrikou obrovský náskok – 177,04% ku 125,10% afrického průměru). Naopak nejhůře dopadl ve srovnání institucionální dimenze, v níž sice dokázal v jednom z indikátorů zvítězit (Rozšíření mobilních telefonů a přístupu k internetu), ale také zde dosáhl vůbec nejhoršího výsledku – jediného posledního místa, a to v indikátoru svobody tisku.

Maghrib má tedy v rámci Afriky suverénní postavení v ekonomické oblasti (prakticky ve všech ukazatelích od HDP na osobu, přes inflaci a materiální zajištění, až po nízký počet

chudých obyvatel), na druhou stranu jeho slabinou je otázka genderu, svobody a demokracie.

Tab. 42: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Maghribu :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Funkce soc. blahobytu	256,13	1. Ekologická stopa	77,45
2. Rozšíření mobilů a internetu	195,01	2. Index demokracie	88,38
3. Multidimenzionální index chudoby	182,04	3. Index svobody	88,52
4. Růst HDP a inflace	171,91	4. Index genderové spravedlnosti	88,69
5. Počet obyv. pod národní hranici chudoby	156,79	5. Index svobody tisku	90,31
6. Index šťastné planety	152,79	6. Globální index inovací	93,89
7. Index zhroucených států	151,37	7. Index environmentální udržitelnosti	101,65
8. Panel udržitelnosti	149,57	8. Spokojenost se svobodou projevu	105,34
9. Index lidského rozvoje	147,90	9. Globální index blahobytu	112,92
10. Index vnímání korupce	122,30	10. Index lidské chudoby	118,34

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 2. Britská jižní Afrika

V hodnocení UR obsadila druhé místo. Na rozdíl od Maghribu nebyly její výsledky tak vyrovnané. V 7 z 20 indikátorů dosáhla nejlepšího výsledku, alespoň jedno vítězství si připsala ve 3 ze 4 pilířů (s výjimkou ekonomického, v němž obsadila „pouze“ 2x druhé místo za Maghribem). V jednotlivých pilířích dokázala zvítězit v sociální a institucionální oblasti, v ekonomické obsadila třetí, a v environmentální dokonce páté místo (v tomto jediném pilíři také Britská jižní Afrika dosáhla mírně podprůměrné úrovně rozvoje – 99,72%, navíc si zde také připsala svá nejhorší umístění – dvakrát poslední místo v indexech Ekologické stopy a Indexu šťastné planety).

Britská jižní Afrika má tedy výsostné postavení především v sociální a částečně v institucionální oblasti (především dominance v Indexu demokracie je impozantní – dosáhla hodnoty 161,87% na prvním místě, druhá Francouzská západní Afrika pak zaznamenala 103,54%). Naproti tomu v environmentální dimenzi poměrně výrazně zaostala mimo jiné i za Maghribem, který má zhruba srovnatelnou ekonomickou úroveň (nemůže se tedy jednat výhradně o „daň z rozvoje“).

Tab. 43: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské jižní Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Funkce soc. blahobytu	179,75	1. Ekologická stopa	54,91
2. Multidimenzionální index chudoby	166,60	2. Růst HDP a inflace	69,55
3. Index demokracie	161,87	3. Index šťastné planety	77,44
4. Index vnímání korupce	142,75	4. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	94,73
5. Index zhroucených států	142,48	5. Index environmentální udržitelnosti	103,58
6. Globální index blahobytu	136,13	6. Rozšíření mobilů a internetu	104,51
7. Index genderové spravedlnosti	135,52	7. Index lidské chudoby	109,84
8. Index svobody	134,45	8. Index lidského rozvoje	110,75
9. Panel udržitelnosti	126,52	9. Globální index inovací	113,11
10. Spokojenost se svobodou projevu	122,44	10. Index svobody tisku	119,34

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 3. Britská východní Afrika

Britská východní Afrika obsadila v hodnocení třetí místo. Jejím nejlepším umístěním jsou 3 druhá místa (Index lidského rozvoje, Počet obyvatel pod národní hranicí chudoby a Index lidské chudoby), nejhorší umístění pak zaznamenala (jediným) posledním místem v Indexu environmentální udržitelnosti. Co se týče výsledků jednotlivých pilířů, nejlepší dosáhla v ekonomickém (2. místo), pak následuje environmentální (3.), institucionální (4.) a sociální (5.). Zajímavostí také je, že se v každém pilíři dokázala dostat alespoň těsně na nadprůměrnou hodnotu, což už se ze zbylých celků povedlo pouze Maghribu.

Britská východní Afrika má vyrovnané výsledky ve třech pilířích (v sociálním, environmentálním a institucionálním se její výsledky pohybují od 100,94% do 104,84%), jediný, který přeci jen výrazněji převažuje, je pilíř ekonomický (125,10%).

Tab. 44: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské východní Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Multidimenzionální index chudoby	145,55	1. Globální index blahobytu	83,65
2. Funkce soc. blahobytu	132,45	2. Index vnímání korupce	92,19
3. Růst HDP a inflace	121,59	3. Index zhroucených států	93,07
4. Panel udržitelnosti	119,35	4. Index environmentální udržitelnosti	98,99
5. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	115,72	5. Globální index inovací	99,70
6. Rozšíření mobilů a internetu	115,62	6. Index svobody tisku	100,03
7. Index lidského rozvoje	113,32	7. Index demokracie	101,77
8. Index lidské chudoby	110,18	8. Ekologická stopa	102,74

9. Spokojenost se svobodou projevu	107,06	9. Index genderové spravedlnosti	102,78
10. Index šťastné planety	105,50	10. Index svobody	103,35

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 4. Britská západní Afrika

Ve srovnání s ostatními africkými celky skončila na čtvrtém místě. Nejlepší umístění jsou 4 druhá místa v indexech svobody, globálního blahobytu, inovací a rozšíření mobilních telefonů a internetu. Nejhorším výsledkem je poslední místo v Panelu udržitelnosti. Britská západní Afrika dosáhla ve dvou pilíř nadprůměrných (institucionální a sociální), a ve dvou podprůměrných hodnot. Především ekonomický pilíř zaostává - zatímco rozdíl mezi prvními třemi činí 7,13%, mezi třetím a čtvrtým je to téměř 12%.

Britská západní Afrika tedy ztrácí v ekonomické oblasti, přesto nejvyšších výsledků dosáhla překvapivě v rozšíření mobilních telefonů a internetového připojení mezi obyvatelstvem a v Indexu globálního blahobytu, které do jisté míry souvisí právě s úrovní ekonomické vyspělosti.

Tab. 45: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské západní Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Rozšíření mobilů a internetu	137,79	1. Růst HDP a inflace	68,04
2. Globální index blahobytu	125,98	2. Funkce soc. blahobytu	75,90
3. Index genderové spravedlnosti	116,07	3. Panel udržitelnosti	78,91
4. Index svobody	113,64	4. Index zhroutených států	87,27
5. Globální index inovací	106,41	5. Ekologická stopa	90,47
6. Index environmentální udržitelnosti	101,73	6. Spokojenost se svobodou projevu	93,86
7. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	99,86	7. Multidimenzionální index chudoby	94,93
8. Index šťastné planety	99,31	8. Panel udržitelnosti	96,72
9. Index lidského rozvoje	99,30	9. Globální index inovací	97,28
10. Index lidské chudoby	98,80	10. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	97,40

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 5. Francouzská západní Afrika

Mezi všemi sedmi celky obsadila páté místo. Nejlepším umístěním je první místo v indikátoru Růst HDP a inflace. Naopak nejhorší výsledek - celkem 4x poslední místo zaznamenala v indikátorech Index lidského rozvoje, Index lidské chudoby, Index globálního blahobytu a Globální index inovací (tedy poslední místo jednou v každém pilíři). Celkem Francouzská západní Afrika dosáhla (na rozdíl od Britské západní Afriky) nejvyrovnanějších výsledků - hodnoty všech 4 pilířů se vměstnaly do rozmezí 91,26 - 94,99%, tedy necelá 4%.

Francouzská západní Afrika tedy má na jednu stranu nejvyrovnanější bilanci všech 4 dimenzí UR, na stranu druhou je však jediným africkým celkem, který se nedokázal alespoň v jedné dimenzi vyšplhat nad africký průměr (všem zbývajícím šesti celkům se to dokonce povedlo minimálně ve dvou dimenzích).

Tab. 46: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské západní Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Růst HDP a inflace	172,45	1. Funkce soc. blahobytu	47,60
2. Index svobody tisku	113,25	2. Rozšíření mobilů a internetu	58,54
3. Ekologická stopa	112,26	3. Globální index blahobytu	68,43
4. Spokojenost se svobodou projevu	109,74	4. Index genderové spravedlnosti	75,40
5. Index svobody	107,18	5. Index lidské chudoby	82,03
6. Index zhroucených států	106,15	6. Multidimenzionální index chudoby	82,26
7. Index environmentální udržitelnosti	104,94	7. Index lidského rozvoje	82,94
8. Index demokracie	103,54	8. Panel udržitelnosti	83,70
9. Index šťastné planety	99,28	9. Globální index inovací	89,89
10. Index vnímání korupce	95,91	10. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	91,97

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 6. Francouzská rovníková Afrika

V hodnocení UR obsadila druhé nejhorší místo. Jediný indikátor, v němž dokázala předčít všechny další celky, byl Index environmentální udržitelnosti, naproti tomu v 5 indikátorech dosáhla nejhoršího výsledku – 4 v sociální a 1 v institucionální oblasti (Index svobody, Index vnímání korupce, Index zhroucených států, Index genderové spravedlnosti a Index demokracie). Tato bilance jasně naznačuje, že nejslabšími oblastmi Francouzské rovníkové Afriky jsou oblasti sociální (75,05%) a institucionální (85,20%, z důvodu velmi slabého indikátoru Rozšíření mobilních telefonů a internetu – 48,27%), na druhou stranu se v environmentální (100,97%) a především ekonomické (109,26%, zde především zásluhou velmi vysoké hodnoty indikátoru Růst HDP a inflace – 167,11%) dokázala přehoupnout přes africký průměr.

Tab. 47: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské rovníkové Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Růst HDP a inflace	167,11	1. Rozšíření mobilů a internetu	48,27
2. Ekologická stopa	117,92	2. Index svobody	63,40
3. Index environmentální udržitelnosti	113,24	3. Index demokracie	67,17
4. Spokojenost se svobodou projevu	106,87	4. Index zhroutených států	69,32
5. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	104,22	5. Index genderové spravedlnosti	70,63
6. Index svobody tisku	103,89	6. Index vnímání korupce	76,58
7. Globální index inovací	99,81	7. Panel udržitelnosti	83,04
8. Globální index blahobytu	97,80	8. Funkce soc. blahobytu	84,62
9. Index lidské chudoby	96,41	9. Index šťastné planety	92,83
10. Index lidského rozvoje	95,33	10. Multidimenzionální index chudoby	93,96

Zdroj: vlastní výpočty autora

7. 1. 7. Francouzská východní Afrika

Přestože se jedná (z pohledu UR) o nejméně rozvinutý britsko-francouzský africký celek, dokázala Francouzská východní Afrika zvítězit ve dvou indikátorech – a to v Indexu genderové spravedlnosti a v Ekologické stopě. Šestkrát obsadila poslední pozici, z toho 4x v ekonomické (Funkce sociálního blahobytu, Růst HDP a inflace, Multidimenzionální index chudoby a Počet obyvatel pod národní hranicí chudoby) a 2x v institucionální oblasti (Spokojenost se svobodou projevu a Rozšíření mobilních telefonů a internetu – 28,74% afrického průměru bylo vůbec nejnižší hodnotou ze všech celků a indexů). Velmi slabou oblastí Francouzské východní Afriky jsou tedy ekonomický (57,46%) a institucionální pilíř (74,71%), v nichž oblast silně zaostává za zbytkem Afriky. Na druhou stranu se pilíř environmentální (109,75%, 2. místo za Maghribem) a především sociální (113,31%, 3. místo za Britskou jižní Afrikou a Maghribem) dostal velmi výrazně nad africký průměr.

Tab. 48: Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské východní Afriky :

10 nejlépe hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)	10 nejhůře hodnocených indexů (sociální, ekonomický, environmentální a institucionální pilíř)	Hodnota v % (Afrika 100%)
1. Index šťastné planety	136,51	1. Rozšíření mobilů a internetu	28,74
2. Index zhroutených států	136,26	2. Růst HDP a inflace	31,49
3. Index genderové spravedlnosti	135,71	3. Funkce soc. blahobytu	32,27
4. Ekologická stopa	133,96	4. Počet obyv. pod národní hranicí chudoby	51,09
5. Index environmentální udržitelnosti	110,23	5. Spokojenost se svobodou projevu	59,74
6. Index lidského rozvoje	101,40	6. Multidimenzionální index chudoby	73,12
7. Index lidské chudoby	99,33	7. Globální index blahobytu	76,96
8. Index demokracie	97,47	8. Panel udržitelnosti	91,09
9. Index vnímání korupce	97,03	9. Index svobody tisku	93,50
10. Index svobody	96,17	10. Globální index inovací	94,11

Zdroj: vlastní výpočty autora

8. Závěr

Práce měla za cíl přinést odpověď na otázku, zda je i v současnosti patrný rozdíl v dosažené úrovni rozvoje afrických zemí způsobený odlišným přístupem Francie a Británie při správě svých afrických držav. Analýza současného stavu dokazuje, že dodnes lze pozorovat signifikantní rozdíly mezi bývalými britskými a bývalými francouzskými državami a že v některých aspektech se v uplynulých 50 letech tyto rozdíly nestíraly, ale spíše prohlubovaly. Samozřejmě nelze ve všech rozdílech mezi africkými částmi spatřovat jako výhradní příčinu pouze (již historickou) koloniální správu. Zpravidla jsou rozdíly způsobeny souborem několika faktorů, z nichž koloniální éra je pouze jednou (někdy větší někdy menší) položkou.

Francouzský model přímé správy (a snahy o určitý stupeň integrace kolonií a asimilace jejich obyvatelstva) dodnes způsobuje větší provázanost mezi Francií a „Francouzskou“ Afrikou. V současnosti pochází téměř polovina všech imigrantů v této západoevropské zemi z (především Francouzské) Afriky, také téměř třetina objemu zahraniční rozvojové spolupráce ve státech Francouzské Afriky pochází ze země galského kohouta. Navíc sedmina sumy mezinárodního obchodu této části černého kontinentu je svázána právě s bývalou metropolí. Francie se velmi silně angažuje také v politické oblasti - v posledních letech byl např. výrazný podíl jejích jednotek na zadržení prezidenta Pobřeží Slonoviny Laurenta Gbagby na jaře roku 2011, který po prohraných volbách odmítl předat moc vítězi Alassane Ouattarovi, operace francouzských jednotek na Sahaře proti teroristickým skupinám z AQIM (Al-Káida islámského Maghrebu), případně diplomatická aktivita a snaha o politické řešení vojenského puče v Mali na jaře letošního roku (2012).

Ve srovnání s Velkou Británií dosahuje Francie výrazně vyšší angažovanosti ve svých bývalých afrických územích, což svědčí o tom, že ani po získání nezávislosti se tato území nestala bývalým „pánům“ lhostejná. Na stranu druhou je silná vazba na jednu zemi (případně úzkou skupinu zemí) pro africké státy riziková, protože v momentě, kdy dojde k nějaké větší krizi (například současná dluhová krize Evropy), může dojít k citelným ztrátám také v Africe. Jedná se především o rozvojovou spolupráci či remittance, které plynou do Francouzské Afriky převážně z Francie (Evropy), na rozdíl od „britské“ části kontinentu, jež má v obou případech vyšší diverzifikaci zdrojů. Otázkou zůstává, k čemu tato krize a následné škrty vládních výdajů povedou, protože pro země jako Gabon, Kongo

či Pobřeží Slonoviny zůstává Francie prakticky jediným (případně nejvýznamnějším) donorem.

Britové nejsou ve svých bývalých afrických koloniích tolik vázáni, k čemuž přispěla praxe nepřímé správy. Decentralizace a podpora místních vládců a jazyků je však v současnosti jedním z faktorů, který přispívá k vyšší rozdrobenosti a méně efektivní státní správě zemí Britské Afriky. Větší diverzifikace rozvojové spolupráce a remitencí byla zmíněna, na druhou stranu přestože nejsou v zahraničním obchodě příliš svázáni s bývalou metropolí, o větší diverzifikaci obchodu se dá hovořit jen stěží – markantní je orientace jejich exportu na USA a importu na Čínu. Také politická aktivita Spojeného království ve svých bývalých koloniích není tak velká - výrazně aktivní roli hrála v poslední době v Africe snad jen, ve spolupráci s NATO (především se Spojenými státy a s Francií) v případě vytvoření bezletové zóny nad (bývalou italskou kolonií) Libyí v roce 2011.

Větší důraz na volný trh přivedl britskou část Afriky k rychlejšímu tempu ekonomického rozvoje, který sebou po liberalizaci ekonomiky přinesl také liberalizaci společenskou, projevující se vyšší úrovní demokracie či rovnosti pohlaví. Na druhou stranu však volnější ekonomické vazby znamenaly také trojnásobně nižší investice do svých afrických držav nežli Francouzi. Díky vyšší úrovni ekonomického rozvoje se Britská Afrika stala efektivnější také při snižování porodnosti a tempa emigrace. Úspěchy v ekonomické oblasti jsou však vykoupeny negativními dopady v oblasti environmentální a sociální. Vyšší ekonomická úroveň je doprovázeno výrazně vyšším množstvím vypouštěných emisí, větším znečištěním životního prostředí či ohrožením vyššího procenta živočišných druhů vyhubením. Také některé sociální dopady ekonomického rozvoje jsou minimálně sporné – Britská Afrika má vyšší procento obyvatel pod národní hranicí chudoby či výrazně vyšší rozdíly v příjmech mezi nejbohatšími a nejchudšími obyvateli. Otázkou tedy zůstává, zda se vlády jednotlivých zemí budou snažit ekonomický růst rozprostřít mezi nejširší vrstvy obyvatel, nebo z nich budou i nadále profitovat pouze místní elity, na úkor silného znečištění životního prostředí chudé a stále chudší většiny.

Ze sedmi „britsko-francouzských“ regionů má (podle předpokladů) nejvyšší míru rozvoje Maghrib následovaný Britskou jižní Afrikou, jejichž úroveň rozvoje výrazným způsobem převýšila všechny ostatní. Zajímavé také je srovnání obou částí východní Afriky. Zatímco Britská i Francouzská západní Afrika mají podobnou strukturu udržitelného rozvoje (obě mají nejvyšší hodnotu u institucionální dimenze, nejnižší u dimenze ekonomické), u východní Afriky je situace zcela opačná – v britské části dominuje ekonomický pilíř a

zaostává pilíř sociální, zatímco u francouzské části regionu je situace obrácená (tedy dominance sociálního a zaostávání ekonomického pilíře).

I přes výše zmíněné skutečnosti je třeba brát tato zjištění s určitou rezervou. Samotný fakt, že koloniální správa je dodnes podepsána pod některými problémy (případně pozitivními aspekty) rozvojových zemí Afriky neznámá, že je výhradním činitelem daného stavu. Nikdo nemůže jasně říci, zdali by si bez evropské nadvlády vedly dané země lépe (jinak by například nikdy nekolonizovaná Etiopie musela být na špičce pořadí rozvinutosti Afriky, nikoliv na jeho konci). Půlstoletí je dlouhá doba na to, aby se země s řadou „zdeděných“ problémů mohly samy (případně za mezinárodní spolupráce) vypořádat. Zmíněné mocnosti se samozřejmě nemohou zbavovat určité historické odpovědnosti za rozvoj Afriky dnes ani do budoucna, na druhou stranu by dávná koloniální správa neměla být viněna za všechny problémy afrického kontinentu.

9. Shrnutí

Bakalářská práce se zabývá otázkou, zda se rozdílná správa britských a francouzských kolonií v Africe projevila v dosažené úrovni rozvoje, a je-li možné tyto odlišnosti indikovat i po padesáti letech jejich samostatného vývoje.

Mezi bývalými africkými koloniemi Británie a Francie existuje dodnes řada odlišností, majících kořeny v koloniální minulosti. Francouzi dosáhli díky přímé správě vyšší integrace s africkými državami, jež se výrazným způsobem projevují i v dnešní době například v zahraničním obchodě, rozvojové spolupráci či v politické oblasti. Britové pro změnu důrazem na nepřímou správu přivedli své bývalé kolonie k větší (ekonomické i politické) nezávislosti a otevřenosti, jež se pozitivním způsobem projevila ve výrazně vyšším ekonomickém růstu a úrovni demokracie, a následném rychlejším tempu snižování emigrace a porodnosti.

Negativa britské správy (potažmo „britské cesty rozvoje“ Afriky) lze spatřit především ve větší politické rozdrobenosti její části Afriky, jež byla (minimálně) přizivena nepřímou správou s důrazem na decentralizaci, místní jazyky a náčelníky. Také důraz na volný trh, jež této části kontinentu pomohl k rychlejšímu tempu ekonomického rozvoje na straně jedné, má své negativní dopady. Jsou to především větší znečištění životního prostředí, vyšší procento chudých obyvatel a větší rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími.

Negativa francouzské správy lze spatřit ve vysoké míře závislosti, jež byla způsobena snahou o určitý stupeň integrace – především remittance, obchod a rozvojová spolupráce, jež pochází z velké části právě z Francie (například zahraniční rozvojová spolupráce mezi Francií a Gabonem či Kongem tvoří téměř 90% celkového objemu zahraniční rozvojové spolupráce obou zemí). S nižším stupněm ekonomické a (především) politické nezávislosti souvisí také silnější centralizace a nižší úroveň demokracie či pomalejší zavádění moderních inovativních způsobů výroby do hospodářství.

Vyšší celkovou úroveň rozvoje britské části Afriky dokládá také skutečnost, že z 13 nejrozvinutějších zemí kontinentu je 7 bývalých britských kolonií, 3 francouzské a 3 ostatní. Naopak z 15 nejchudších zemí pochází 7 z francouzské, 6 z ostatní a pouze jediná země z britské části kontinentu.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, lidský rozvoj, ekonomický rozvoj, Británie, Francie, kolonialismus, rozvojová spolupráce, přímá správa, nepřímá správa.

Summary

This thesis addresses the question whether the administration of different British and French colonies in Africa, reflected in the achieved level of development, and it is possible to indicate these differences, even after fifty years of independence.

The former British and French Africa is still seen a number of differences, rooted in the colonial past. The French achieved through direct rule of greater integration with African possessions, which are significantly reflected even today such as foreign trade, development assistance or in the political sphere. British to change the emphasis on indirect management brought its former colonies to larger (economic and political) freedom and openness, which is positively reflected in a significantly higher level of economic growth and democracy, and then at a faster pace of emigration and fertility reduction.

Negatives British government (hence,, the British way of development "of Africa) can be seen especially in the larger political fragmentation of Africa, which was (at least) indirectly nurtured by management with an emphasis on decentralization, local languages and chiefs. Also emphasis on the free market, which this part of the continent has helped to accelerate the pace of economic development on the one hand, it has its negative impacts. They are especially more pollution, a higher percentage of poor population and a widening gap between the richest and poorest.

Negative French administration can be seen in the high level of dependence, which was due to pursuit of a degree of integration - especially remittances, trade and development assistance, which derives much of it from France (such as international development assistance between France and Gabon and Congo account for almost 90% the total amount of foreign development assistance between France and this two countries). With a lower degree of economic and (especially) political freedom is also related to greater centralization and a lower level of democracy or the rate of innovation.

The higher the overall level of development of the British part of Africa is also evidenced by the fact that of the 13 most developed countries of the continent is 7 former British colonies, 3 French and 3 others. On the contrary, of the 15 poorest countries comes from the French 7, 6 from other countries and only one from the British part of the continent.

Keywords: sustainable development, human development, economic development, Great Britain, France, colonialism, development assistance, direct rule, indirect rule.

10. Seznam literatury

- 1) Aron, R.: *Historie XX. Století*. Praha: Academia, 1999.
- 2) Atkinson, A., B.: *The Contributions of Amartya Sen to Welfare Economics*. Scandinavian Journal of Economics, 1999, No. 101(2): 173 – 190.
- 3) Beránek, Z.: *Alžírsko*. Praha: Libri, 2007
- 4) Brundtland, G. H. (ed.): *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991.
- 5) Břeská, E.: *Charakteristické znaky a problémy státních hranic v Africe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008.
- 6) Carmen, R.: *Autonomous Development, Humanizing the Landscape*. London: Zed Books, 1996.
- 7) Clignet, R. P., Foster, P., J.: *French and British Colonial Education in Africa*. Comparative Education Review, October 1963, Vol. 8, No. 2: 191 – 198.
- 8) Cowen, M. P. – Shenton, R. W.: *Doctrines of Development*. London and New York: Routledge, 1996.
- 9) Daněk, P. Jehlička, P. – Tomeš, J.: *Stát, prostor, politika – vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Karlova univerzita, 2000.
- 10) Divize OSN udržitelného rozvoje (Panel udržitelnosti) - <http://www.un.org/esa/dsd/>
- 11) Dostálová, E.: *Dekolonizace Afriky a její dopady*. Olomouc: Palackého univerzita, 2009.
- 12) Eliášová, M.: *Úroveň rozvoje Nikaraguy a Kostariky – srovnávací studie*. Olomouc: Palackého univerzita, 2008.
- 13) Ferro, M.: *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost. 13. – 20. století*. Praha: Lidové noviny, 2007.
- 14) Filip, J. et al.: *Alžírsko*. Praha: ČTK-PRESSFOTO, 1980
- 15) Freedom House (Index politických a civilních práv) - <http://www.infoplease.com/world/statistics/freedom.html>
- 16) Gallupův institut (Globální index blahobytu) - http://geographic.org/country_ranks/global_wellbeing_index_2010_country_ranks.html

- 17) Global Footprint Network (ekologická stopa) -
http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/ecological_footprint_atlas_2010
- 18) Heritage Foundation (Index ekonomické svobody) -
<http://www.heritage.org/index/default>
- 19) Illife, J.: *Afrika a Afričané*. Praha: Vyšehrad, 2001.
- 20) INSEAD (Globální index inovací) -
http://www.globalinnovationindex.org/gii/main/analysis/rankings.cfm#CGI.SCRIPT_NA_ME#
- 21) Jackson, T., Laing, F., MacGillivray, A., Marks, N., Ralls, J. and Stymne, S.: *An index of sustainable economic welfare for the UK 1950 – 1996*. Guildford: University of Surrey, 1997.
- 22) Klíma, J.: *Poslední koloniální válka*. Praha: Libri, 2001.
- 23) LACINA, K. a kol.: *Nejnovější dějiny Afriky*. Praha: Svoboda, 1987.
- 24) Liščák, V. – Fojtík, P.: *Státy a území světa*. Praha: Libri, 1998.
- 25) Lovejoy, P. E.: *Transformations in slavery: A history of slavery in Africa*. Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1983.
- 26) Martinů, J.: *Britská a francouzská dekolonizace v komparaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2006.
- 27) McDougall, J.: *History and the Culture of Nationalism in Algeria*. New Jersey: Princeton University, 2006.
- 28) Meredith, M.: *The State of Africa. A History of Fifty Years of Independence*. London: The Free Press, 2005.
- 29) Mezinárodní měnový fond - www.imf.org
- 30) Moldan, B. a kol.: *Uspějí agregované indikátory při měření environmentální udržitelnosti?* Praha: Karlova univerzita, 2005.
- 31) Nálevka, V.: *Čas soumraku. Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Praha: Triton, 2004.

- 32) Navrátilová, A.: *Dispositiv rozvoje: trendy v rozvoji, rozvoj v trendu?*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.
- 33) Nováček, P.: *Udržitelný rozvoj*. Olomouc: Palackého univerzita, 2010.
- 34) Oddělení ekonomických a sociálních věcí OSN (Department of Economic and Social Affairs) -
<http://www.un.org/esa/population/pubsarchive/hivmtg/aidsrep.pdf>
- 35) Opluštil, V.: *Afrika překvapení a ukvapení*. Praha: Svoboda, 1969.
- 36) Parris, T.M., Kates, R.W.: *Characterizing and Measuring Sustainable Development*.
Annual Review of Environment and Resources, August 2003, 28: 559 – 586.
- 37) Pečenka, M., Luňák, P. a kol.: *Encyklopedie moderní historie*. Praha: Libri, 1998.
- 38) Pieterse, J., N.: *Development Theory: Deconstructions Reconstructions*. Delhi: Vistaar, 2001.
- 39) Ray, D.: *Development Economics*. 1st ed. New Jersey: Princeton University Press, 1998.
- 40) Reportéři bez hranic (Index svobody tisku) - <http://en.rsf.org/press-freedom-index-2010,1034.html>
- 41) Rynda, I.: *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. Článek pro Centrum pro otázky životního prostředí UK, Praha, 2000.
- 42) Sachs, W.: *The Development Dictionary, A Guide to Knowledge as Power*. London: Zed Books, 1992.
- 43) Sagay, J. O., Wilson, D. A.: *Africa – A modern History (1800 – 1975)*. New York: Africana Publishing Company, 1978.
- 44) Skupina světové banky - www.worldbank.org
- 45) Social Watch (Index genderové rovnosti) - <http://www.socialwatch.org/node/14365>
- 46) Stamberger, W.: *Dějiny kolonialismu*. Praha: Orbis, 1963.
- 47) Stonová, A.: *Vývoj alžírsko-francouzských vztahů z hlediska mezinárodních rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009.

- 48) Ščasný, M., Kopecký, O., Cudlínová, E.: *Alternativy k ukazateli HDP – zhodnocení předpokladů a využití indikátoru trojale udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW) pro Českou republiku*. Praha: Karlova univerzita, 2000.
- 49) The Economist Intelligence Unit (Index demokracie) - http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf
- 50) The Fund for Peace (Index zhroucených států) - <http://www.fundforpeace.org/global/>
- 51) The New Economic Foundation (Index šťastné planety) - <http://www.happyplanetindex.org/explore/global/>
- 52) Thorbecke, E.: *The Evolution of the Development Doctrine, 1950 – 2005*. 2007. Dostupné na <http://www.rrojasdatabank.info/widerconf/Thorbecke.pdf>
- 53) Transparency International (Index vnímání korupce) - <http://www.transparency.org/>
- 54) Ústřední zpravodajská služba USA (CIA) - www.cia.gov
- 55) Waisová, Š., et al.: *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje*. 1. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005.
- 56) Willis, K.: *Theories and Practices of Development*. 1st ed. London: Routledge, 2005.
- 57) Yale Center for Environmental Law and Policy (Index environmentální udržitelnosti) - http://www.yale.edu/esi/ESI2005_Main_Report.pdf
- 58) Yeh, H. K.: *Understanding Development: Modernization School and Cultural Values in Asia and the Pacific region*, UNESCO, 1989.
- 59) Zelený kruh (asociace sdružující ekologické organizace) - <http://www.hraozemi.cz/udrzitelny-rozvoj.html>
- 60) Zprávy o lidském rozvoji 1994, 2007/2008, 2009 a 2010 (UNDP) - http://hdr.undp.org/en/media/hdr_1994_en_chap5.pdf
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf
http://hdr.undp.org/en/media/HDR_20072008_EN_Complete.pdf

11. Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Změna hodnot HDI v jednotlivých dekáдах let 1960 – 2009

Graf 2: Roční změna HDI v letech 2008 - 2010

Tabulka 1: Příjmové skupiny států podle úrovně Hrubého národního příjmu na osobu podle parity kupní síly 2010

Tabulka 2: Rozčlenění zemí Britské a Francouzské Afriky do příjmových skupin podle dosažené úrovně Hrubého národního příjmu na osobu podle parity kupní síly za rok 2010

Tabulka 3: Rozčlenění zemí Britské a Francouzské Afriky do skupin podle dosažené úrovně Indexu lidského rozvoje 2010

Tabulka 4: Tematické okruhy a podokruhy indikátorů UN DSD (2006)

Tabulka 5: HDP na osobu v roce 1960 a 2009 (v USD v konstantních cenách z roku 2000)

Tabulka 6: Změna HDP na osobu v letech 1960 – 2009 (v konstantních cenách z roku 2005)

Tabulka 7: Index lidského rozvoje v letech 1960 a 2009

Tabulka 8: Změna hodnoty Indexu lidského rozvoje v letech 1960 - 2009

Tabulka 9: Struktura HDI 2009

Tabulka 10: Rozdělení celků Britské a Francouzské Afriky do skupin podle struktury HDI 2009

Tabulka 11: Pořadí bývalých koloniálních celků podle relativní úrovně udržitelného rozvoje 2010

Tabulka 12: Srovnání výsledků Britské a Francouzské Afriky v jednotlivých indikátorech

Tabulka 13: Srovnání rozdílů mezi hodnotami jednotlivých indikátorů v Britské a Francouzské Africe

Tabulka 14: Srovnání hodnot jednotlivých indikátorů v Britské a Francouzské Africe

Tabulka 15: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně sociální dimenze udržitelného rozvoje

Tabulka 16: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu lidského rozvoje

Tabulka 17: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu svobody

Tabulka 18: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu vnímání korupce

Tabulka 19: Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu zhroutených států

Tabulka 20: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu genderové spravedlnosti*

Tabulka 21: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně ekonomické dimenze udržitelného rozvoje*

Tabulka 22: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Funkce sociálního blahobytu*

Tabulka 23: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Kombinovaného poměru ročního růstu HDP a roční míry inflace*

Tabulka 24: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Multidimenzionálního indexu chudoby*

Tabulka 25: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Procenta obyvatel pod hranicí chudoby*

Tabulka 26: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu lidské chudoby*

Tabulka 27: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně environmentální dimenze UR*

Tabulka 28: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu environmentální udržitelnosti*

Tabulka 29: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Panelu udržitelnosti*

Tabulka 30: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Globálního indexu blahobytu*

Tabulka 31: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Ekologické stopy*

Tabulka 32: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu šťastné planety*

Tabulka 33: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně institucionální dimenze UR*

Tabulka 34: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu demokracie*

Tabulka 35: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Spokojenosti se svobodou projevu*

Tabulka 36: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Indexu svobody tisku*

Tabulka 37: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně indikátoru Rozšíření mobilních telefonů a přístupu k internetu mezi obyvatelstvem*

Tabulka 38: *Pořadí jednotlivých celků podle dosažené relativní úrovně Globálního indexu inovací*

Tabulka 39: *Tři největší dovozní a vývozní obchodní partneři jednotlivých celků Francouzské Afriky*

Tabulka 40: *Tři největší dovozní a vývozní obchodní partneři jednotlivých celků Britské Afriky*

Tabulka 41: *Procentuální podíl rozvojové spolupráce Francie a Velké Británie v jednotlivých celcích Britské a Francouzské Afriky*

Tabulka 42: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Maghribu*

Tabulka 43: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské jižní Afriky*

Tabulka 44: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské východní Afriky*

Tabulka 45: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Britské západní Afriky*

Tabulka 46: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské západní Afriky*

Tabulka 47: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské rovníkové Afriky*

Tabulka 48: *Hodnoty jednotlivých indikátorů UR Francouzské východní Afriky*

12. Přílohy

Příloha č. 1: *Přehled umístění jednotlivých „britsko-francouzských“ celků ve všech 20 indikátorech*

Příloha č. 2: *Struktura francouzských imigrantů podle země původu v roce 2007*

Příloha č. 3: *Struktura britských imigrantů podle sčítání z roku 2001*

Příloha č. 4: *Pořadí jednotlivých afrických zemí podle relativní úrovně udržitelného rozvoje, a jeho jednotlivých pilířů*

Příloha č. 5: *Mapa „Francouzské“ a „Britské“ Afriky*

Příloha č. 6: *Mapa bývalých koloniálních celků „Britsko-francouzské“ Afriky*

Příloha č. 7: *Francouzský a britský podíl na celkové oficiální rozvojové spolupráci (ODA) jednotlivých zemí „Francouzské“ Afriky*

Příloha č. 8: *Britský a francouzský podíl na celkové oficiální rozvojové spolupráci (ODA) jednotlivých zemí „Britské“ Afriky*

Příloha č. 9: *15 afrických států s největším rozšířením HIV/AIDS mezi dospělými (15–49 let)*

Příloha č. 10: *Podíl vládních výdajů na armádu a výdajů na sociální sektor (zdravotnictví + vzdělání)*

Příloha č. 11: *Zahraniční dluh afrických zemí jako procento HDP a dluhová služba jako procento ročního exportu*

Příloha č. 12: *Srovnání HDP na osobu jako hlavního ukazatele rozvoje s Indexem udržitelného ekonomického blahobytu*

Příloha č. 13: *Africké státy seřazené podle procenta zalesněné plochy*

Příloha č. 14: *Africké státy podle počtu obyvatel*

Příloha č. 15: *Pořadí afrických zemí podle nominální změny HDP na osobu v letech 1960-2009, a podle změny HDP na osobu podle parity kupní síly v letech 1990-2009 v konstantních cenách z roku 2005 (v USD)*

Příloha č. 1

Přehled umístění jednotlivých britsko-francouzských částí ve všech dvaceti indikátorech (1. místo nejlepší, 7. místo nejhorší, MAG - Maghrib, FVA - Fr. východní Afrika, FRA - Fr. rovníková Afrika, FZA - Fr. západní Afrika, BJA - Britská jižní Afrika, BVA - Br. východní Afrika, BZA - Br. západní Afrika):

Celek	Sociální					Ekonomický					Environmentální					Institucionální				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
MAG	1	6	2	1	5	1	2	1	1	1	6	1	3	6	1	6	5	7	1	6
FVA	4	5	4	3	1	7	7	7	7	4	2	4	6	1	2	4	7	6	7	5
FRA	6	7	7	7	7	4	3	5	3	6	1	6	4	2	6	7	4	3	6	3
FZA	7	3	5	4	6	6	1	6	6	7	3	5	7	3	5	2	2	2	5	7
BJA	3	1	1	2	2	2	5	2	5	3	4	2	1	7	7	1	1	1	4	1
BVA	2	4	6	5	4	3	4	3	2	2	7	3	5	4	3	3	3	4	3	4
BZA	5	2	3	6	3	5	6	4	4	5	5	7	2	5	4	5	6	5	2	2

Zdroj: vlastní výpočty autora

Příloha č. 2

Struktura francouzských imigrantů podle země původu v roce 2007:

Země (kontinent) původu francouzských imigrantů (2007)	Procentuální podíl na celkové imigraci do Francie	Celkový počet imigrantů z dané země
Afrika	42,3	2 223 617
Alžírsko	13,4	702 811
Maroko	12,3	645 695
Tunisko	4,4	231 062
Subsaharská Afrika	12,3	644 049

Evropa	38,4	2 018 102
Asie	14,0	735 863
Amerika a Oceánie	5,2	275 114
Celkem	100,0	5 252 696

Zdroj: odhady INSEE (francouzský Národní institut pro statistiku a ekonomické studie - Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques) z roku 2007

Příloha č. 3

Struktura britských imigrantů podle sčítání z roku 2001:

Národnost	Počet obyvatel (v závorce podíl na „nebritském obyvatelstvu“)
Britští, irští či další evropští běloši	54 153 898 (91,8% obyvatel UK)
Ostatní obyvatelé UK	4 865 276 (8,2% obyvatel UK)
1. Indové	1 053 411 (21,65)
2. Pákistánci	977 285 (20,09)
3. Míšenci	677 117 (13,92)
4. Černí obyvatelé Karibiku	565 876 (11,63)
5. Černí Afričané	485 277 (9,97)
6. Bangladéšané	283 063 (5,82)
7. Ostatní Asiaté	247 644 (5,09)
8. Číňané	247 403 (5,09)
9. Ostatní	230 615 (4,74)
10. Ostatní černoši	97 585 (2,01)

Zdroj: : Sčítání obyvatel Velké Británie z roku 2001 (Národní statistický úřad - Office for National Statistics)

Příloha č. 4

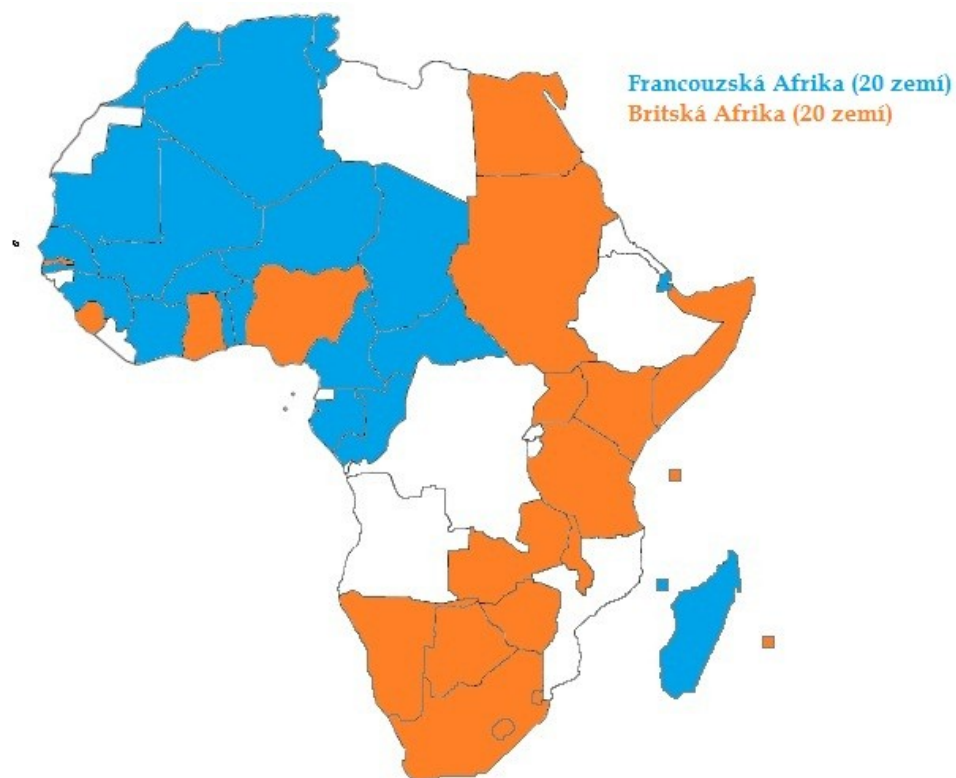
Pořadí jednotlivých afrických zemí podle relativní úrovně udržitelného rozvoje, a jeho jednotlivých pilířů:

Pořadí (v závorce pořadí v bývalé koloniální části – tedy Britská, Francouzská a Ostatní Afrika)	Hodnota UR v % (Afrika = 100%)	Sociální	Ekonomický	Environmentální	Institucionální
1. (1.) Seychelly	206,33	5 - 153,82	2 - 296,06	1 - 167,52	1 - 207,92
2. (2.) Mauricius	172,24	1 - 192,55	9 - 173,48	2 - 157,98	3 - 164,96
3. (1.) Kapverdy	166,50	4 - 162,72	8 - 178,61	4 - 153,41	2 - 171,27
4. (2.) Rov. Guinea	164,31	39 - 86,08	1 - 440,37	50 - 84,10	52 - 46,69
5. (3.) Botswana	158,29	2 - 169,79	5 - 217,16	17 - 110,57	6 - 135,62
6. (1.) Tunisko	154,40	8 - 143,89	4 - 223,46	6 - 126,17	8 - 124,09
7. (2.) Gabun	144,59	11 - 123,42	3 - 253,05	14 - 112,04	32 - 89,84
8. (4.) JAR	143,53	3 - 162,88	10 - 168,33	28 - 102,50	4 - 140,42
9. (3.) Maroko	139,20	14 - 119,01	7 - 180,22	7 - 121,37	5 - 136,19
10. (5.) Namibie	130,03	6 - 155,84	15 - 122,94	9 - 115,70	7 - 125,64
11. (3.) Sv. Tomáš a Princův Ostrov	127,04	10 - 126,14	14 - 124,10	3 - 154,35	19 - 103,55
12. (6.) Egypt	125,83	25 - 109,18	6 - 182,06	24 - 104,32	15 - 107,77
13. (7.) Ghana	123,49	7 - 152,10	23 - 106,78	12 - 113,59	9 - 121,48
14. (4.) Alžírsko	117,03	17 - 116,59	11 - 144,07	10 - 115,15	29 - 92,31
15. (5.) Senegal	112,03	13 - 120,11	19 - 116,37	29 - 101,16	12 - 110,47
16. (6.) Benin	108,73	12 - 120,68	25 - 101,13	25 - 103,54	14 - 109,57
17. (8.) Lesotho	108,52	9 - 127,59	28 - 96,34	27 - 102,80	17 - 107,34
18. (4.) Libye	107,83	15 - 117,53	12 - 132,78	11 - 113,40	48 - 67,62
19. (9.) Uganda	107,16	30 - 100,65	18 - 117,53	42 - 92,74	11 - 117,71
20. (10.) Tanzanie	104,19	18 - 115,40	32 - 92,68	23 - 106,72	20 - 101,96
21. (11.) Malawi	102,72	23 - 110,04	45 - 61,31	8 - 120,53	10 - 119,01
22. (7.) Džibutsko	101,68	27 - 106,12	16 - 121,12	43 - 92,53	39 - 86,94
23. (12.) Svazijsko	100,93	20 - 113,32	22 - 109,10	44 - 89,95	31 - 91,35
24. (8.) Kamerun	100,74	41 - 84,53	21 - 112,06	15 - 111,40	24 - 94,97
25. (13.) Gambie	100,11	21 - 112,47	35 - 86,79	19 - 109,37	30 - 91,80
26. (14.) Keňa	98,25	33 - 97,18	38 - 78,84	22 - 107,32	13 - 109,67
27. (9.) Mali	98,03	28 - 105,95	34 - 91,90	34 - 96,73	22 - 97,52
28. (10.) Kongo	97,75	42 - 83,26	20 - 112,90	13 - 112,77	43 - 82,07
29. (15.) Zambie	97,02	22 - 111,09	46 - 59,95	18 - 109,63	16 - 107,42
30. (11.) Mauretánie	94,78	34 - 95,46	30 - 94,38	39 - 94,22	23 - 95,07
31. (16.) Nigérie	94,62	37 - 90,21	37 - 86,40	32 - 97,41	18 - 104,45
32. (12.) Burkina F.	93,43	31 - 100,29	27 - 97,55	47 - 86,84	34 - 89,05
33. (5.) Angola	94,34	32 - 98,71	26 - 97,81	41 - 93,31	37 - 87,51
34. (6.) Mozambik	93,20	24 - 109,18	39 - 76,58	37 - 94,47	28 - 92,58
35. (13.) Togo	92,64	35 - 95,30	29 - 96,15	40 - 93,63	41 - 85,47
36. (7.) Rwanda	91,91	16 - 116,81	41 - 70,06	35 - 96,32	26 - 93,46
37. (17.) Zimbabwe	90,24	50 - 61,17	13 - 126,18	48 - 86,60	38 - 86,99
38. (18.) Súdán	90,18	49 - 64,14	17 - 118,62	45 - 88,94	35 - 89,01
39. (14.) Komory	89,85	29 - 102,59	42 - 68,99	26 - 102,92	42 - 84,91
40. (15.) Pobřeží Sl.	89,48	46 - 76,43	31 - 92,97	36 - 95,48	27 - 93,03
41. (16.) Madagaskar	88,66	19 - 113,92	47 - 56,13	16 - 110,84	46 - 73,73
42. (8.) Libérie	86,33	26 - 106,43	49 - 49,70	38 - 94,37	25 - 94,82
43. (9.) Etiopie	83,92	40 - 85,21	36 - 86,46	33 - 96,77	49 - 67,25
44. (10.) Eritrea	83,01	45 - 76,78	33 - 92,67	20 - 108,28	51 - 54,32
45. (19.) S. Leone	80,17	36 - 94,73	51 - 41,63	49 - 86,08	21 - 98,24
46. (17.) Guinea	79,90	48 - 64,94	43 - 65,32	30 - 100,13	33 - 89,22
47. (18.) SAR	79,05	47 - 71,06	40 - 72,39	31 - 99,06	47 - 73,69
48. (19.) Niger	77,24	44 - 77,48	44 - 62,83	52 - 80,57	36 - 88,07
49. (11.) Guinea-Bis.	76,66	43 - 83,01	53 - 41,30	21 - 107,52	45 - 74,79
50. (12.) Burundi	74,56	38 - 89,50	52 - 41,46	51 - 80,92	40 - 86,35
51. (20.) Čad	73,58	52 - 50,97	24 - 103,72	53 - 78,34	50 - 61,30
52. (13.) DR Kongo	69,76	51 - 58,65	48 - 55,52	46 - 87,62	44 - 77,23
53. (20.) Somálsko	67,48	53 - 40,89	50 - 44,47	5 - 147,66	53 - 36,90

Zdroj: vlastní výpočty autora

Příloha č. 5

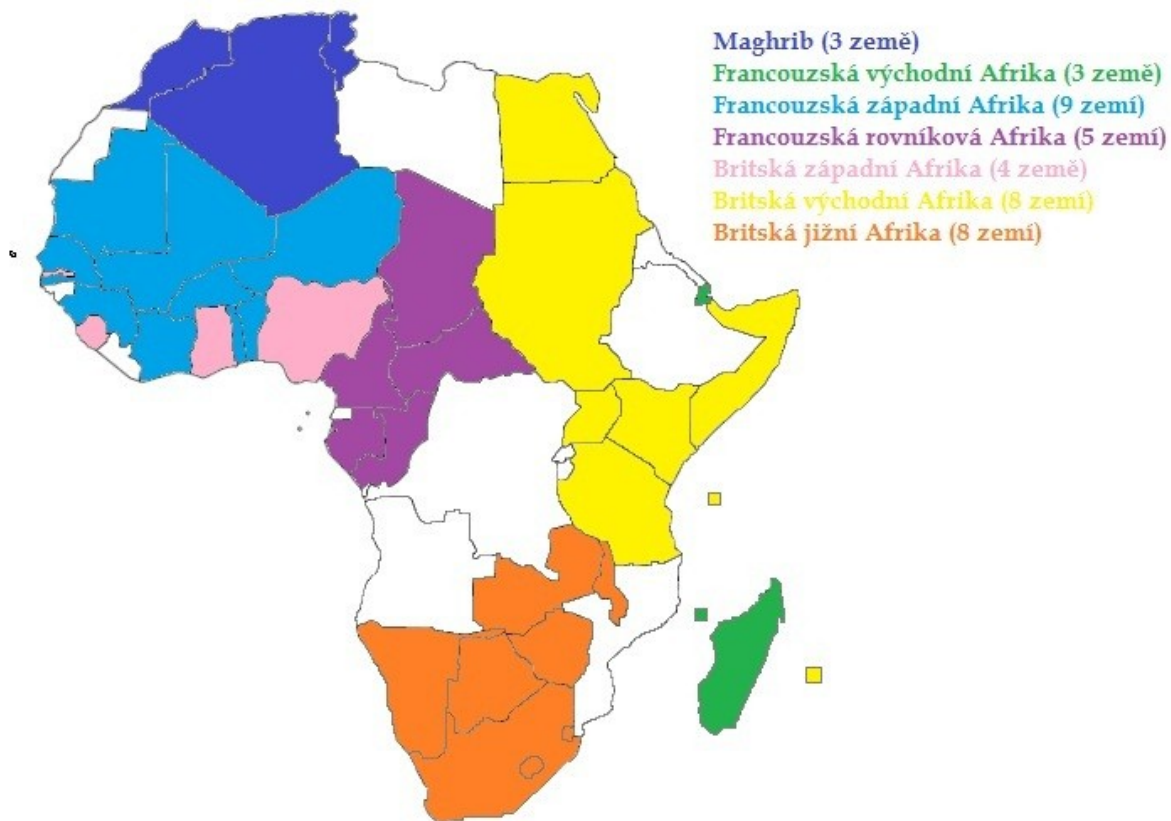
Mapa „Britské“ a „Francouzské“ Afriky (velikost ostrovních „britsko-francouzských“ států, tj. Seychell, Mauriciu a Komor neodpovídá velikosti ani tvaru souostroví, protože byla zjednodušena a zvětšena pro vyšší přehlednost):

Zdroj: vlastní úprava slepé mapy Afriky (http://obrazky.superia.cz/mapy/mapa_afriky-800.php)

Příloha č. 6

Mapa bývalých koloniálních celků „britsko-francouzské“ Afriky (velikost ostrovních „britsko-francouzských“ států, tj. Seychell, Mauriciu a Komor neodpovídá velikosti ani tvaru souostroví, protože byla zjednodušena a zvětšena pro vyšší přehlednost):

Zdroj: vlastní úprava slepé mapy Afriky (http://obrazky.superia.cz/mapy/mapa_afriky-800.php)

Příloha č. 7

Francouzský a britský podíl na celkové oficiální rozvojové spolupráci (ODA) jednotlivých zemí „Francouzské“ Afriky:

Francouzská Afrika	Procentuální podíl francouzské pomoci na celkové ODA	Procentuální podíl britské pomoci na celkové ODA
1. Gabon	89,74	1,28
2. Kongo	89,40	2,12
3. Pobřeží Slonoviny	57,69	0,93
4. Guinea	53,49	5,58
5. Tunisko	53,38	1,05
6. Alžírsko	52,98	1,25
7. Komory	45,10	0,20
8. Maroko	37,83	2,30
9. Kamerun	37,13	2,47

10. Džibutsko	29,01	2,47
11. Madagaskar	22,92	3,37
12. Senegal	18,88	3,52
13. Togo	17,64	2,00
14. Niger	15,11	4,68
15. Středoafriická republika	13,50	2,95
16. Mauritánie	12,89	4,18
17. Burkina Faso	11,72	3,23
18. Mali	10,53	3,54
19. Benin	9,81	3,51
20. Čad	8,38	2,50
Celkem Fr. Afrika	31,81	2,55

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat OECD

Příloha č. 8

Britský a francouzský podíl na celkové oficiální rozvojové spolupráci (ODA) jednotlivých zemí „Britské“ Afriky:

Britská Afrika	Procentuální podíl britské pomoci na celkové ODA	Procentuální podíl francouzské pomoci na celkové ODA
1. Sierra Leone	19,68	3,20
2. Malawi	16,58	3,86
3. Zimbabwe	13,57	2,99
4. Nigérie	12,02	1,73
5. Súdán	10,75	2,05
6. Ghana	9,71	3,72
7. Somálsko	9,06	2,57
8. JAR	8,63	3,25
9. Tanzanie	8,04	3,78
10. Mauricius	7,05	33,97
11. Lesotho	6,50	4,88
12. Keňa	6,32	4,08

13. Zambie	6,21	3,22
14. Uganda	5,15	3,25
15. Gambie	3,13	3,13
16. Egypt	2,59	22,05
17. Svazijsko	1,72	1,72
18. Seychelly	0,00	13,04
19. Namibie	0,00	8,28
20. Botswana	0,00	0,69
Celkem Br. Afrika	8,59	4,39

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat OECD

Příloha č. 9

15 afrických států s největším rozšířením HIV/ AIDS mezi dospělými (procento HIV pozitivních z celkového počtu obyvatel ve věku 15 – 49 let):

Pořadí	% nakažených z celkového počtu dospělých obyvatel (15 – 49 let)
1. Zimbabwe	25,84
2. Botswana	25,10
3. Namibie	19,94
4. Zambie	19,07
5. Svazijsko	18,50
6. Malawi	14,92
7. Mozambik	14,17
8. JAR	12,91
9. Rwanda	12,75
10. Středoafriická republika	10,77
11. Keňa	11,64
12. Džibutsko	10,30
13. Pobřeží Slonoviny	10,06
14. Uganda	9,51
15. Tanzanie	9,42

Zdroj: data OECD

Příloha č. 10

Podíl vládních výdajů na armádu a výdajů na sociální sektor (zdravotnictví + vzdělání):

Pořadí	Podíl výdajů (čím nižší, tím více stát dává na sociální sektor na úkor armády)
1. Mauricius	4
2. Niger	15
3. Botswana	19
4. - 5. Pobřeží Slonoviny	20
4. - 5. Keňa	20
6. Alžírsko	23
7. Ghana	24
8. Středoafrická republika	26
9. Sierra Leone	32
10. Libérie	34
11. Malawi	38
12. Senegal	40
13. - 14. Madagaskar	45
13. - 14. Togo	45
15. Lesotho	47
16. - 18. Kamerun	49
16. - 18. Zambie	49
16. - 18. Zimbabwe	49
19. Rwanda	50
20. Benin	53
21. - 22. Gabun	56
21. - 22. Nigérie	56
23. Tanzanie	61
24. Mauritánie	62
25. Mali	64
26. Kongo	66

27. Somálsko	71
28. Maroko	74
29. – 30. Guinea	75
29. – 30. JAR	75
31. Tunisko	81
32. Burkina Faso	88
33. Libye	92
34. Burundi	100
35. Súdán	140
36. Egypt	153
37. Etiopie	165
38. Čad	231
39. DR Kongo	250
40. Angola	273
41. Uganda	323

Zdroj: data UNDP 1986

Příloha č. 11

Zahraniční dluh afrických zemí jako procento hrubého národního produktu a dluhová služba jako procento ročního exportu:

Pořadí	Zahraniční dluh jako procento HDP	Dluhová služba jako procento ročního exportu
1. Sv. Tomáš a Princův ostrov	684,0	31,9
2. Guinea-Bissau	503,7	25,6
3. Kongo	306,9	3,3
4. Angola	297,1	34,4
5. Mauritánie	272,5	27,7
6. Mozambik	223,0	18,0
7. Zambie	217,4	17,7
8. DR Kongo	208,2	1,2
9. Sierra Leone	197,7	18,2

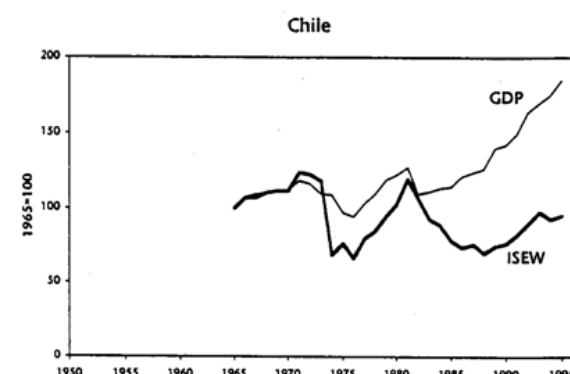
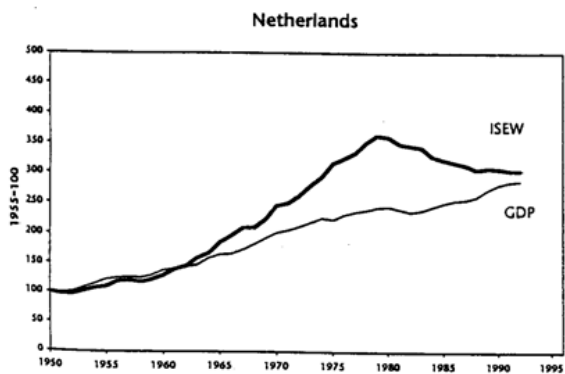
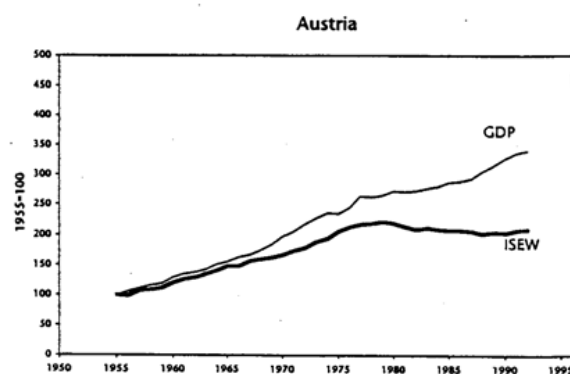
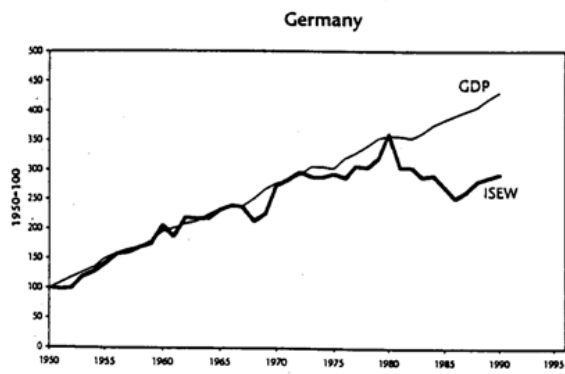
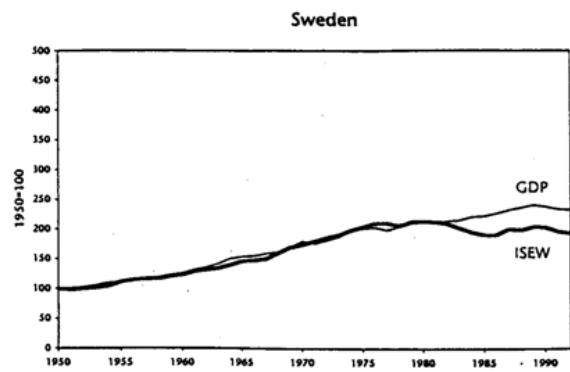
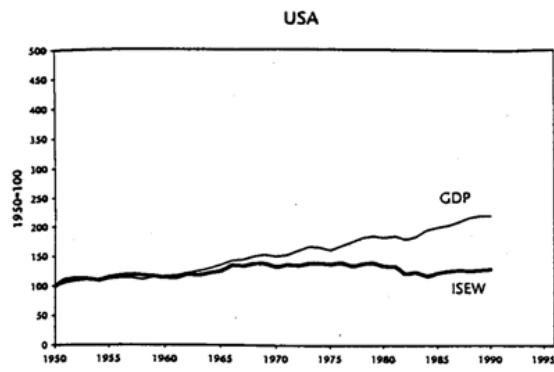
10. Súdán	182,7	9,8
11. Etiopie	160,4	11,3
12. Pobřeží Slonoviny	145,4	26,1
13. Malawi	137,5	14,7
14. Burundi	128,3	40,0
15. Malí	120,4	12,6
16. Madagaskar	119,5	14,7
17. Kamerun	119,4	22,3
18. Gambie	116,7	9,7
19. Komory	103,3	13,4
20. Guinea	102,0	19,5
21. Togo	97,4	5,7
22. Tanzanie	94,3	20,8
23. Ghana	91,8	28,4
24. Gabun	90,7	12,0
25. Středoafriická republika	88,8	20,9
26. Senegal	83,1	23,2
27. Niger	82,1	18,4
28. Zimbabwe	79,8	38,2
29. Nigérie	78,8	11,2
30. Rovníková Guinea	75,7	1,4
31. Benin	72,2	10,6
32. Alžírsko	67,5	42,0
33. Čad	65,5	10,6
34. Lesotho	64,7	8,4
35. Keňa	61,5	18,8
36. Rwanda	60,8	16,9
37. Maroko	60,3	23,0
38. Mauricius	59,6	11,3
39. Uganda	58,2	23,6
40. Tunisko	58,0	15,1

41. Burkina Faso	54,5	10,7
42. Kapverdy	49,8	9,9
43. Egypt	37,3	9,5
44. Seychely	36,3	5,7
45. JAR	18,9	12,2
46. Eritrea	19,4	1,5
47. Svazijsko	18,7	2,1
48. Botswana	11,8	2,7

Zdroj: data UNDP 1998

Příloha č. 12

Srovnání HDP na osobu jako hlavního ukazatele rozvoje s Indexem udržitelného ekonomického blahobytu - ukázka toho, že růst HDP automaticky neznamená růst životní úrovně či blahobytu společnosti na příkladu 6 zemí (USA, Švédska, Německa, Rakouska, Nizozemska a Chile). Ve Spojených státech dochází již od 60. let i přes růst HDP k poklesu Indexu udržitelného ekonomického blahobytu). Bohužel podobná data, která by mnohem více vypovídala o úrovni rozvoje v jednotlivých částech Afriky, nejsou dostupná:

Zdroj: převzato ze Ščasný, Kopecký, Cudlínová, 2000: 65

Příloha č. 13

Africké státy seřazené podle procenta zalesněné plochy:

Pořadí	Zalesněná plocha jako procento	Průměrná roční změna zalesnění v letech 1990
--------	--------------------------------	--

	rozlohy státu (Afrika 21,8)	- 2000 v % (Afrika - 0,8)
1. Gabon	84,7	-
2. Seychelly	66,7	-
3. Kongo	64,6	-0,1
4. Rovníková Guinea	62,5	-0,6
5. Guinea-Bissau	60,5	-0,9
6. DR Kongo	59,6	-0,4
7. Angola	56,0	-0,2
8. Kamerun	51,3	-0,9
9. Zimbabwe	49,2	-1,5
10. Gambie	48,1	+1,0
11. Tanzanie	43,9	-0,2
12. Zambie	42,0	-2,4
13. Mozambik	39,0	-0,2
14. Středoafriická republika	36,8	-0,1
15. Senegal	32,2	-0,7
16. Libérie	31,3	-2,0
17. Svazijsko	30,3	+1,2
18. Keňa	30,0	-0,5
19. Svatý Tomáš a Princův ostrov	28,3	-
20. Guinea	28,2	-0,5
21. Ghana	27,8	-1,7
22. Malawi	27,2	-2,4
23. – 24. Súdán	25,9	-1,4
23. – 24. Burkina Faso	25,9	-0,2
25. Benin	24,0	-2,3
26. Pobřeží Slonoviny	22,4	-3,1
27. Botswana	21,9	-0,9
28. Kapverdy	21,1	+9,3
29. Uganda	21,0	-2,0

30. Madagaskar	20,2	-0,9
31. Nigérie	14,8	-2,6
32. Sierra Leone	14,7	-2,9
33. Eritrea	13,5	-0,3
34. Rwanda	12,4	-3,9
35. Somálsko	12,0	-1,0
36. Mali	10,8	-0,7
37. Čad	10,1	-0,6
38. Namibie	9,8	-0,9
39. Togo	9,4	-3,4
40. Mauricius	7,9	-0,6
41. JAR	7,3	-0,1
42. Maroko	6,8	-
43. Komory	4,3	-4,3
44. Etiopie	4,2	-0,8
45. Burundi	3,7	-9,0
46. Tunisko	3,1	+0,2
47. Niger	1,0	-3,7
48. Alžírsko	0,9	+1,3
49. Lesotho	0,5	-
50. - 51. Mauritánie	0,3	-2,7
50. - 51. Džibutsko	0,3	-
52. Libye	0,2	+1,4
53. Egypt	0,1	+3,3

Zdroj: data FAO 2003

Příloha č. 14

Africké státy podle počtu obyvatel (tyto údaje tvoří střední stav roku 2010, podle nějž byly v této práci váženy jednotlivé indikátory UR):

Pořadí	Počet obyvatel (v závorce procentuální podíl na obyvatelstvu Afriky)
--------	--

1. Nigérie	158 259 000 (15,55)
2. Etiopie	79 221 000 (7,79)
3. Egypt	78 848 000 (7,75)
4. DR Kongo	67 827 000 (6,67)
5. JAR	49 991 000 (4,91)
6. Tanzanie	45 040 000 (4,43)
7. Keňa	40 863 000 (4,02)
8. Súdán	40 154 000 (3,95)
9. Alžírsko	35 423 000 (3,48)
10. Uganda	33 796 000 (3,32)
11. Maroko	31 892 000 (3,13)
12. Ghana	24 333 000 (2,39)
13. Mozambik	23 406 000 (2,30)
14. Pobřeží Slonoviny	21 571 000 (2,12)
15. Madagaskar	21 146 000 (2,08)
16. Kamerun	19 958 000 (1,96)
17. Angola	18 993 000 (1,87)
18. Burkina Faso	16 287 000 (1,60)
19. Niger	15 891 000 (1,56)
20. Malawi	15 692 000 (1,54)
21. Mali	14 517 000 (1,43)
22. Zambie	13 257 000 (1,30)
23. Senegal	12 861 000 (1,26)
24. Zimbabwe	12 644 000 (1,24)
25. Čad	11 274 000 (1,11)
26. Tunisko	10 433 000 (1,03)
27. Guinea	10 324 000 (1,01)
28. Rwanda	10 277 000 (1,01)
29. Somálsko	9 359 000 (0,92)
30. Benin	9 212 000 (0,91)
31. Burundi	8 519 000 (0,84)

32. Togo	6 780 000 (0,67)
33. Libye	6 546 000 (0,64)
34. Sierra Leone	5 836 000 (0,57)
35. Eritrea	5 224 000 (0,51)
36. Středoafriická republika	4 506 000 (0,44)
37. Kongo	3 759 000 (0,37)
38. Libérie	3 477 000 (0,34)
39. Mauritánie	3 366 000 (0,33)
40. Namibie	2 212 000 (0,22)
41. Lesotho	2 084 000 (0,20)
42. Botswana	1 978 000 (0,19)
43. Gambie	1 751 000 (0,17)
44. Guinea-Bissau	1 647 000 (0,16)
45. Gabon	1 501 000 (0,15)
46. Mauricius	1 297 000 (0,13)
47. Svazijsko	1 202 000 (0,12)
48. Džibutsko	879 000 (0,09)
49. Rovníková Guinea	693 000 (0,07)
50. Komory	691 000 (0,07)
51. Kapverdy	513 000 (0,05)
52. Svatý Tomáš a Princův o.	165 000 (0,02)
53. Seychelly	85 000 (0,01)
Britská Afrika	538 681 000 (52,94)
Britská východní Afrika	249 442 000 (24,52)
Britská západní Afrika	190 179 000 (18,69)
Britská jižní Afrika	99 060 000 (9,74)
Francouzská Afrika	252 271 000 (24,79)
Francouzská západní Afrika	110 809 000 (10,89)
Maghrib	77 748 000 (7,64)
Francouzská rovníková Afrika	40 998 000 (4,03)
Francouzská východní Afrika	22 716 000 (2,23)

Ostatní Afrika	226 508 000 (22,27)
Afrika	1 017 460 000 (100,0)

Zdroj: odhady OSN z roku 2010

Příloha č. 15

Pořadí afrických zemí podle nominální změny HDP na osobu v letech 1960-2009, a podle změny HDP na osobu podle parity kupní síly v letech 1990-2009 v konstantních cenách z roku 2005 (v USD):

Pořadí	Změna HDP na osobu v % (1960 – 2009)	Pořadí	Změna HDP na osobu podle parity kupní síly v konstantních cenách z roku 2005 v % (1990 – 2009)
1. Rovnicková Guinea	+50 633,36	1. Rovnicková Guinea	+1 487,69
2. Botswana	+9 889,96	2. Kapverdy	+133,17
3. Seychely	+3 033,98	3. Mozambik	+101,68
4. Svazijsko	+2 714,08	4. Uganda	+99,16
5. Gabon	+2 443,18	5. Mauricius	+94,13
6. Tunisko	+1 958,74	6. Súdán	+92,95
7. Lesotho	+1 860,29	7. Tunisko	+85,61
8. Kongo	+1 772,46	8. Botswana	+69,43
9. Maroko	+1 518,39	9. Egypt	+65,74
10. Egypt	+1 496,22	10. Angola	+63,78
11. Alžírsko	+1 466,72	11. Etiopie	+58,88
12. JAR	+1 258,35	12. Burkina Faso	+56,13
13. Súdán	+1 220,48	13. Ghana	+54,50
14. Nigérie	+1 094,20	14. Lesotho	+54,10
15. Rwanda	+1 088,43	15. Maroko	+53,29
16. Kamerun	+911,29	16. Čad	+47,61
17. Mauritánie	+726,60	17. Tanzanie	+43,83
18. Benin	+725,53	18. Nigérie	+43,26
19. Keňa	+693,82	19. Seychely	+43,18

20. Pobřeží Slonoviny	+693,23	20. Mali	+41,65
21. Uganda	+683,21	21. Namibie	+41,53
22. Burkina Faso	+652,40	22. Rwanda	+37,75
23. Malawi	+608,07	23. Svazijsko	+36,03
24. Togo	+596,51	24. Malawi	+33,88
25. SAR	+514,71	25. Benin	+27,31
26. Ghana	+504,01	26. Mauritanie	+21,72
27. Čad	+488,96	27. Alžírsko	+19,64
28. Zambie	+338,53	28. JAR	+17,12
29. Senegal	+305,37	29. Senegal	+15,83
30. Madagaskar	+219,79	30. Guinea	+13,86
31. Niger	+153,92	31. Gambie	+10,14
32. Burundi	+144,33	32. Kongo	+10,12
33. Sierra Leone	+119,71	33. Zambie	+5,92
34. Zimbabwe	+66,73	34. Sierra Leone	+2,58
35. Libérie	+34,28	35. Keňa	+1,41
36. DR Kongo	-21,75	36. Kamerun	-2,11
		37. Togo	-3,51
		38. Niger	-6,93
		39. Pobřeží Slonoviny	-11,72
		40. Gabon	-12,96
		41. Guinea-B.	-13,07
		42. SAR	-14,86
		43. Madagaskar	-15,04
		44. Komory	-18,13
		45. Džibutsko	-23,72
		46. Libérie	-24,85
		47. Burundi	-26,29
		48. DR Kongo	-52,73

Zdroj: vlastní výpočty autora na základě dat Světové banky